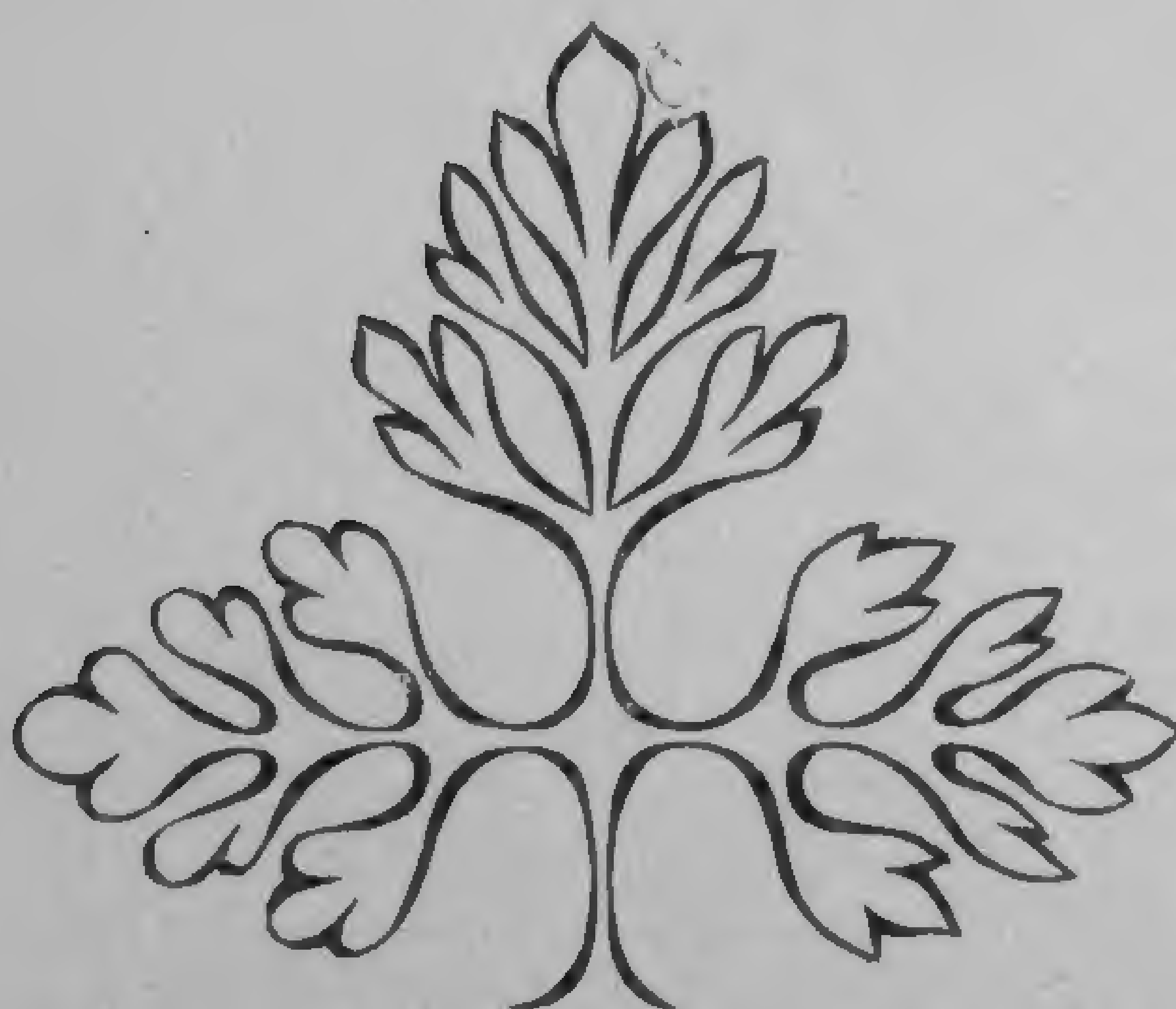
Ніл Гілевіч

Ау, добрай згодзе

Ніл Гілевіч

У добрай згодзе

ЛІРЫКА
ГУМАР
САТЫРА

Мінск «Мастацкая літаратура»
1979

Бел 2
Г 47

Г $\frac{70403-061}{М302(05)-79}$ 41-79

Родны бераг

СЛОВА

Слова! Цуд найвялікшы між цудаў-дзівосаў,
Што здзіўляў у вяках і здзіўляе нанова.
Трапяткое,
жывое,
як сонца у росах,
Несмяротнае, роднае матчына слова!
Слова песні крылатай і прыказкі мудрай,
Слова клятвы на вернасць, прысягі суровай.
Слова гонару,
доблесці,
святаў і будняў.

Міру, дружбы, братэрства набатнае слова!
Слова ў вуснах і ў кнізе,
на медзі скрыжаляў,
На агністым сцягу, на пліце мармуровай.
Слова
гневу і помсты,
пяшчоты і жалю —
Любай Маці-Радзімы вячыстае слова!
Слова веры, якой мы не здрадзім ніколі.
Слова праўды,
што ў сэрцы нам свеціць вяснова.
Слова
працы і радасці,
шчасця і волі —
Рэвалюцыі, Леніна, Партыі слова!

А РАНІЦЫ ЎЖО НЕ БЫЛО

(Галасы на могілках вёсак)

Памяці ахвяр фашызму

ЛЮДЗІ ДОБРЫЯ, ПОМНІЦЕ!

Людзі добрыя, помніце!
Мы любілі жыццё, і Радзіму,
І вас, дарагія.
Мы згарэлі жывымі ў агні.
Наша просьба да ўсіх:
Хай жалоба і смутак
Абернуцца ў мужнасць і сілу,
Каб змаглі ўвекавечыць вы
Мір і спакой на зямлі,
Каб нідзе і ніколі
Ў віхуры пажараў
Жыццё не ўмірала.

(Надпіс на мемарыяльным вянцы ў Хатыні)

Голас юнака

Раніцай, раніцай...
Рана-раненька, ледзь сонца ўзыдзе...
Я хацеў да ўзлеску вобмігам злятаць,
Там чаромхі абрэмак наламаць
І з той белай, з той духмянай чаромхай
З'явіцца, нібы ў казцы чароўнай,
Прама к цераму каханай маёй —
Палажыць на падаконніку ёй

Ды ўяўляць пасля ўвесь дзень, як яна,
Абачнуўшыся, падыдзе да акна
І, пры маці застыдаўшыся няўзнак,
Скажа:
«Глянь, ізноў тут быў той дзівак...
Не хапала ў хаце гэтага смецця».
А сама ў белапенную квецень
Будзе твар заружавелы туліць,
Каб на шчоках той пажар патушыць...
Але раніцы не было.
Але сонца ў той дзень для мяне не ўзышло.
Не прынёс я з узлеску чаромхі духмянай
І не ведаю нават, што стала з каханай:
Ці ляжыць на пагорку, у зямлі у сырой,
Дзе шыпшыннік буяе,
Ці самотнай і хворай жанчынай старой
Горкі век дажывае?

Голас дзяўчыны

Раніцай, раніцай...
Рана-раненька, як сонца ўзыдзе...
Я збіралася, нагрэўшы вадзіцы,
Вымыць чысценька падлогу ў святліцы,
Потым, думала, да рэчкі я збегаю,
Каб аеру там нарваць каля берага
Ды раскідаць на вільготным памосце —
Хай у хаце водар чуецца моцны,
Каб мой любы, завітаўшы на парог,
Зноў сказаў мне, быццам так, незнарок:
«Да чаго ж люблю, як пахне аер!..
Лепш за ўсё на свеце пахне аер!..»
Але раніцы не было.
Але сонца ў той дзень для мяне не ўзышло.
Апаўночы ў святліцу ўварваўся
няпрошаным госцем
Чужынец у касцы —
і косы раскідаў мае на памосце,

І востры, як стрэлка аеру,
прыставіў да сэрца мне штык...
Апошняе, што я запомніла,—
жудасны мамін крык.

Голас сейбіта

Раніцай, раніцай...
Рана-раненька, ледзь сонца ўзыдзе...
Я збіраўся надзець (бо інакш саграшу я)
Бела вымытую, як на свята, кашулю,
Як на свята, скаромна паснедаць
з сям'ёй,
І паехаць у поле з лубянкай-сяўнёй,
І пайсці басаножжу па пульхнай раллі,
І адчуць, як жывую, пяшчоту зямлі,
І адчуць, як жывое, насенне ў далоні,
І засеяць тым зернем шырокія гоні,
Каб яшчэ да марозцаў, да інею першага
Зарунела рунь і мне сэрца ўсцешыла...
Але раніцы не было.
Але сонца ў той дзень для мяне не ўзышло.
Не сыпнуў я зярнят у раллю —
не дажджаўся я свята:
Вораг кулямі ў грудзі мне
густа сыпнуў з аўтамата,
Калі ў белай кашулі,
зламаўшы вароты ў гумне,
Я рвануўся з агню,
і кашуля палала на мне...

Голас жнеі

Раніцай, раніцай...
Рана-раненька, ледзь сонца ўзыдзе...
Я збіралася ў поле, на постаць,
пайсці —
З вастразубым, бліскучым сярпом
на плячы,

Са жбанком у руцэ, поўным хлебнага
квасу.
Ціха, думала, выйду, дзвярыма не бразну,
Каб дзяцей не ўзбудзіць —
хай паспяць, хай паспяць,
Хай шчаслівыя сны бестурботна дасняць.
Толькі, думала, большай дзяўчынцы скажу,
Што паснедаць згатовіла — пакажу
Дый пайду, трэба ж жаць, бо я маці:
Будзе хлеб — будзе радасць у хаце...
Але раніцы не было.
Але сонца ў той дзень для мяне не ўзышло.
І не ўзыдзе ніколі, ніколі не ўзыдзе!
Не стаяць мне з сярпом вастразубым
у жыце,
Не схіляцца сярод шапаткіх каласоў
І не чуць маіх дзетак малых галасоў...

Голас чатырохгадовага хлапчука

Раніцай раніцай...
Рана-раненька, ледзь сонца ўзыдзе...
Я чакаў, што мама прыйдзе па мяне,
Нечым цёплым, цёплым-цёплым ахіне,
Бо так холадна, аж зубы ляскацяць,
За дратамі за калючымі стаяць,
Тут, куды прыгналі нас, адных дзяцей,
Пад дажджом наскрозь прамоклых
да касцей...
Мама прыйдзе, мама ўпросіць вартавых
Адпусціць мяне дадому, да сваіх,
Мама возьме моцна-моцна за руку,
Павядзе мяне па мосце за раку —
Да бабулі, а бабулечка з гляка
Поўны кубак мне нальe малака!
Ды на печ пасадзіць — ножкі пагрэць.
Кот-вуркот са мной захоча дурэць...

Але раніцы не было.
Але сонца ў той дзень для мяне не ўзышло.
Уначы, калі гуртам
мы плакалі ціха за дротам —
Засвяцілі пражэктары раптам,
наўсцяж адчынілі вароты
І спусцілі на нас
зграю страшных аўчарак вялізных:
Мы не знałі, што іх
доўгі час не кармілі наўмысна...
Пакрамсаны, паклычаны ікламі,
ледзьве жывы,
Я ляжаў і стагнаў на дарозе,
пакуль не дабіў вартавы...

Эпілог

Столькі зведаўшы гора, нягод,
Столькі слёз, і крыві, і агню —
Ты, Радзіма, на тысячы год
Заслужыла сабе цішыню.
Ні пра што не забыўшы ад той
Гераічнай і грознай пары,—
Больш за ўсё ты вартуеш спакой,
Больш за ўсё цэніш міру дары...
Хай жа ў кроплях світальнай расы
Ціха падаюць зоркі на дол.
Хай увосень страсаюць лясы
Дождж ігліцы і град жалудоў.
Хай на звонкіх арэлях вясны
Сонца гушкае мары дзяўчат.
Хай ад чорнай, як смоль, баразны
Будзе сейбіту светла ў вачах.
Хай пускаюць на плынь ручая
Папяровы свой флот хлапчукі.
Хай, пацешнае, скача шчаня,
Каб дастаць да дзіцячай рукі...

ЗАРУЧЫНЫ

(Маленькая аповесць 1946 года)

Пасля вайны, гады са два, відаць,
Я працаваў калгасным паштальёнам.
Згадзіліся мне гэты хлеб аддаць,

Што між падлеткаў-хлапчукоў зялёных
У вёсцы першым грамацеем быў.
Я спакусіўся не заробкам-плёнам:

За «палачкі» — за працадні — рабіў.
Мяне прывабіў чын працоўны гэты,
Бо вельмі прэсу я чытаць любіў

І ўсе часопісы, усе газеты
Абавязкова сам гартаў спярша —
Жыцця і свету вызнаваў сакрэты.

Бывала, млее з нецерпі душа,
Пакуль начальнік, зверыўшы, размеціць
Насліненым канцом каранадаша.

Апроч звычайнай пошты раз у месяц
Разносіць грошы выпадала мне —
«Пасоб'е», выданае ў райсабесе:

Бацькам сыноў, палеглых на вайне,
Удовам, дзецям, з недаяду хворым...
О, колькі іх у нашай старане

Было тады людзей, прыбітых горам,
Што ў вочы чыстыя саміх нябёс
Глядзелі з крыўдай і нямым дакорам!

Яшчэ не верачы да рэшты ў лёс,
Яны чакалі сатварэння цуду,
А я «пасоб'е» ім у хаты нёс.

Тых горкіх дзён да скону не забуду.
Тых позіркаў жаночых, што былі
Страшней усякага вайне прысуду.

Найгорш сціскала сэрца мне, калі
Прыходзіў я да цёткі Міхаліны.
Яе дачка і сын у дол ляглі

За Віслай дзесьці. Можа, з паўхвіліны,
Пакуль «пасоб'е» з кайстры я вымаў,
Яна глядзела на мяне маўкліва,

І ў позірку, успыхнуўшы дарма,
Згасаў надзеі матчынай агеньчык.
«Няма... Чаго чакаю — зноў няма...»

Садзілася на зэдлік каля печы,
Журботна склаўшы рукі ў прыпале.
Суцішыць боль яе было мне нечым.

«Вазьміце, цётка, грошы вось...» Але
Яна ніколі ў рукі іх не брала.
«Пакінь іх там, дзіцятка, на стале»,—

Глухім, няўцямным голасам казала,
Як бы не мела і патрэбы ў іх —
Пры той нішчымніцы, што панавала.

Апроч удоў і маці старых,
Яшчэ атрымлівалі ў нас «пасоб'е»
Чацвёра воінаў-байцоў былых.

Калек чацвёра. З усяе паўсотні
Мужчын, што з вёскі на вайну пайшлі,
Лёс толькі ім дамоў вярнуцца собіў.

Таму яны шчаслівцамі былі.
Хоць на падпоры стаць ён іх прымусіў —
А ўсё ж хадзілі па зямлі, жылі!

І не адна Марыля ці Франуся
Зайздросціла, галосячы наўзрыд:
«А хай бы ж мой хоць гэтакі вярнуўся!..»

Тады ж да нас, у наш вясковы быт,
Замест свайго, прывычнага адвеку,
Прыйшло важкое слова «інвалід».

«Я — інвалід вайны, а не калека! —
Пратэставаў бязногі Мікалай.—
І ты не крыўдзі, цётка, чалавека:

Калекам ты мяне не абзывай!
Калека вунь Мікіта сухарукі...»
А быў скалечаны ўвесь родны край!

Ляжаў, трываючы пакуты-мукі,
У страшных ранах, у руінах спрэс,
У попеле, дзе згаслі стогнаў гукі.

Але з нябыту ён ужо ўваскрэс!
Ужо на ўвесь прасцяг сякеры пелі,
І пілы шорхалі — валілі лес,

Нязмоўчна кіркі і ламы звінелі,
І з гэтай музыкай не ва ўнісон —
Пратэзы й мыліцы паўсюль скрыпелі.

Іх заглушыць не мог ні гул, ні звон:
На ўсіх дарогах, вуліцах, падворках
Быў чуцен страшны іх вайне праклён.

І так глядзець было балюча-горка,
Калі, нацупваючы слізкі брук,
На неслухмяных мыліцах-падпорках

Ішоў высокі прыгажун-дзяцюк —
Сярод «шчасліўцаў» маладзейшы самы,
Нязвыкла сумны, Мікалай Стрыбук.

Яму нагу начыста адкрамсалі.
З падторкнутай пад пояс штанінай,
Ён невясёла жартаваў часамі:

«Ну, коні, страсяніце галавой!
Вязіце, мілыя, мяне, вязіце!..»
І з фронту, і з бальніцы тылавой

Я пісьмы ад яго прыносіў Зінцы —
Дачцэ суседа нашага Кузьмы —
І больш за іншых знаў аб таямніцы.

Хоць не былі равеснікамі мы —
Я нават трохі раўнаваў употай...
Стрыбук вярнуўся ў першы дзень зімы.

Знябыўшыся чаканнем і самотай,
Дзяўчына прывітаць яго прыйшла
І не стрымала слёз пры ім... А потым...

А потым вёскай чутка паплыла,
Нібы Кузьма сказаў: «Хоць і чакала,
Ды не такога...» Крыўда апякла

Душу хлапца. І Зінцы нельга стала
Да Стрыбукоў пераступаць парог.
А тут і з працай не пашанцавала:

Пасад «начальніцкіх» на чатырох
У вёсцы не было. Ды і адкуль жа?
Снягір Валодзя — без абедзвюх ног,

З рукамі да зямлі, на тоўстых кульшах —
Вясковым клубам з лета кіраваў.
На пошце быў начальствам Пётра Кужаль -

Ён на пратэзе з кіем чыкільгаў.
А старшынёю сельсавета ўвосень
Іван Ярэмка, аднарукі, стаў.

А больш — якую дзе пасаду возьмеш,
Каб мог ты з ёй спраўляцца ў акурат?
Дык што? Да скону ехаць у абозе?

І ў Стрыбука ў душы настаў разлад.
Былы лясны і франтавы разведчык,
Танцор, пяюн, наогул — хлопец-хват,

Пачаў здавацца лёсу. І засведчыў
Сваё змірэнне з горам і надлом,
Калі аднойчы п'яны цэлы вечар

Праспаў на сцэне ў клубе — куль кулём.
Я не судзіў яго судом суровым —
Я ўспамінаў, як беласнежным днём,

У сорак трэцім, з аўтаматам новым,
У поўны рост стаяў ён у санях
І стрымліваў гнядога ўладным словам,

Што на марозе сам ірваўся ў шлях.
Ён у падлеткаў быў тады кумірам,
Героем быў у моладзі ў вачах.

А зараз вось ён — сам сабе нямілы,
Непашаноўны, моўчкі да дзвярэй
Жыргае, з позіркам цяжкім, панылым.

Спяшаецца — напэўна, каб скарэй
Дамоў дабрацца і дадаць з паўкварты:
Усё адно, маўляў, не весці рэй,

Усё адно нічога ты не варты,
Тваё жыццё пайшло кату пад хвост,
Вайна з табой згуляла не на жарты —

І ты не станеш больш у поўны рост
Ні ў баявых санях, ні за трыбунай...
Але ж і страшна думаць пра пагост!

* * *

Пачатак лета зеляніўся буйна.
Шугалі травы. Пёрла ярына.
І лапушылася на сотках бульба.

Патроху ў сны сыходзіла вайна.
Ясней, выразней паўставала ява.
І абляцела вёску навіна:

Кузьма прызнаў, што ёсць на свеце права
Вышэй ягоных, бацькавых, правоў,
І не ўступаць яму — пустая справа!

Перамагла прасветлая любоў!
Яго дачку, кірпаценькую Зінку,
Са Стрыбуком убачылі ізноў.

Праз вёску ўсю ішлі на вечарынку
І з вечарынкі разам, удваіх,
Не тоячыся ад людскога зірку.

Пасля балючых крыўд-пакут усіх
Яны ад шчасця аж цвілі. І людзі
Загаварылі пра вяселле іх.

Яно, казалі, па дажынках будзе,
На схіле лета, каб на каравай
Зачэрпнуць жыта новага ў арудзе.

Тады й знайшоў заробак Мікалай.
За пенсію вяселля не наладзіш:
Жаніцца хочаш — грошы здабывай!

За вёскаю, як здань на даляглядзе,
Тырчэў палац, разбураны ў вайну,
У састарэлым, колісь панскім, садзе.

Я помню: мураваную сцяну
Мы кіркамі дзяўблі і малаткамі —
Мы, хлапчукі, пазнаючы цану

Раствору й кладкі, сцверджаных вякамі.
«Без грубкі ў школе будзеце зімой,
Калі не надзяўбеце цэглы самі»,—

Сказаў дырэктар нам. І мы гурмой
Прыходзілі шторанку на руіны
І выдзіралі са сцяны старой

Па тры-чатыры — за паўдня! — цагліны.
Аднойчы прыжыргаў да нас Стрыбук,
Стаяў, глядзеў, напэўна, з паўгадзіны.

Назаўтра мы здаля пачулі грук —
Хтось дзёўбаў мур.
Так, гэта ён быў з ломам
І ўжо надзёўб не менш паўсотні штук.

У працы быў жаніх зусім не зломак.
Усеўшыся, дзе ніжай, на муры,
Заядла гахаў, аббіваў без стомы,

Затым цагліну падаваў сястры,
Малой дзяўчынцы, каб яна занесла
І палажыла ў штабель на двары.

Было відаць: душа хлапца ўваскрэсла.
Ён абвясціў нядаўняй скрусе бой!
Ад апантанасці яго аж трэсла.

Ён бачыў будучыню прад сабой.
І, хоць духі выматывала праца,
Здавалася: праз тыдні два, не больш —

Не застанецца следу ад палаца.
Ён ведаў: сёння цэглу, цэглу дай! —
Народ пачаў нанова будавацца.

Агнём пажараў зруйнаваны край
Меў незвычайную патрэбу ў цэгле:
Расхопяць тут жа — толькі паспявай!

Таму і думкі так святочна беглі,
Калі ён досвіткам ішоў праз сад:
«Не, я не бедны, братцы! Я не бедны!

Руіна гэта для мяне — што клад.
Да той пары, як рыхтаваць гасцінцы —
Я дзесяць тысяч выб'ю! Пяцьдзесят!

Сто тысяч выб'ю! Па адной цаглінцы
Перабяру ўвесь гэты чортаў мур!
І зразу ўбор вясельны спраўлю Зінцы!

Сабе куплю шыкоўны гарнітур.
Зраблю застолле — каб на ўсё наўколле!
Гуляй, народ! Пі і вачэй не жмур!..»

Праз тыдзень ён усё раздзёўб, адолеў,
Дзе толькі мог далезці і дастаць.
А як бурыць, дзяўбаць далей і болей?

Аб гэтым доўга нечага гадаць:
Патрэбна толу раздабыць, закласці
У нішу выбітую і узарваць.

Хоць і не быў ён спец па гэтай часці,
Але на фронце з толам справу меў
І не баяўся, што «салют» не ўдасца.

Якраз у дзень заручын ён хацеў
«Салютаваць» жыццю, каханню, любай.
...I задыміўся шнур, і зашыпеў.

А ён няспешна ўстаў, падцяўшы губы,
I павярнуўся да сцяны спіной
I жырғануў праз бітай цэглы гурбы.

Але няўдала: мыліцай адной
За камень зачапіўся, спатыкнуўся
I ў друз калючы ткнуўся галавой.

Апёршыся на рукі, азірнуўся —
А мыліца за метры два ўбаку.
Спачатку ён дастаць яе памкнуўся,

Ды, мабыць, страшна стала дзецюку,
I ён, з адной падпораю, падскокам,
Пайшоў па коўзкім друзе і пяску.

I вільтахнуўся зноў за трэцім крокам,
I зноў упаў, кульнуўся тварам ніц,
Падскочыў спрытна, бы працяты токам,

А за спіной ужо «салют» грыміць...
Калі на дол асела хмара пылу —
Ляжаў пад грудай мёртвы падрыўнік.

* * *

Ну, а жыццё, не ведаючы спыну,
Пайшло далей, далей за годам год.
Ужо за трыццаць Зінчынаму сыну.

Ужо на тры чацвёртыя народ —
Ва ўзросце міру. Аж паверыць цяжка:
Жывуць — не помнячы вайны нягод!

Ды што яна — не міф, не казак вязка —
І сёння ўсім здаровым, маладым
Напамінае стукам дзеравяшка,

Ды мыліц скрып, ды рукавом пустым,
Запхнутым у кішэнь, пінжак нямодны
На незнаёмым дзядзьку пажылым.

Уціх, улёгся боль усенародны,
І як пяецца ў песні не адной —
Квітнее край, шчаслівы і свабодны!

А ім — знявечаным калісь вайной —
Усё цяжэй з пакутамі спраўляцца,
Трымацца з мужнасцю непаказной.

Унукі ў хатах скачуць, весяляцца,
А ім прыходзяць позвы ўсё часцей —
Да баявых сяброў перасяляцца.

Штогод іх менш і менш сярод гасцей
На людным свяце ў гонар Перамогі.
А на кладах магілы ўсё гусцей.

А па зямлі ўсё сцеляцца дарогі —
Гасцінцы, магістралі, бальшакі —
Не для пакут, не для людской трывогі —

Для радасці і шчасця на вякі!

1965—1978

ПАЧАТАК

Рэпартаж дня

Будаўнікам і рабочым
саўгаса «Адраджэнне»
Ганцавіцкага раёна

Дрыготкія вёрсты
Палескай глыбінкі.
На «газіку» вёрткім —
Праз соснаў абдымкі,

Праз ветлыя строі
Бярэзнікаў белых,
Праз веснія мроі
Палеткаў асклелых,

Праз люстры-залівы
Апалай паводкі,
Паўз хаты-сялібы
Асмужанай вёскі —

Імчуся пабачыць
«У завязі вобраз».
Шафёр штось тлумачыць
І цісне на тормаз.

* * *

Як вокам абвесці —
Няўтульная роўнядзь.

Да грэблі пад'езды
Дарожнікі робяць.

За грэбляй — баракі:
Такая ўжо доля —
Радзіны будоўля
Спраўляе не ў доме.

Хібары-майстэрні.
Дашчаныя кладкі.
Ад цішы пустэльнай —
Ні следу, ні згадкі.

Скрыгеча бульдозер.
Грыміць экскаватар:
Паўтоннаю дозай
Гламзаць цяжкавата!

І воддаль і зблізу —
Дрыжыць балаціна
І чэзлага хмызу —
Кустоўя шчаціна.

Надрыўна на грэблі
Равуць самазвалы.
Нябачаны рэзрух.
Размах — небывалы!

Раўніна раздзёрта
Крыж-накрыж вадою —
То чорнай, як дзёгаць,
То ржава-рудою.

Раскопы, рассовы,
За грудаю —
груда.
На ботах кірзовых —
Гразі па паўпуда.

Глей квокча намоклы.
Калдобіны-лужы.
Умлее — нямоглы.
Жахнецца — нядужы.

Ды ўжо над багнечай,
Святочна і свежа,
Узносіцца ў неба
Сенажная вежа.

І першы кароўнік —
Мадэлі найноўшай.
І радасць — на ўзроўні
Слязы нежаночай.

Шарэнгі паветак.
Машын зграмаджэнне.
Пакуль што вось гэта
І ёсць «Адраджэнне».

* * *

Палессе, Палессе,
Ты з кнігі вялікай
У светлым маленстве
Мне ў сэрца пранікла.

І доўга жывіла
Хлапечыя мары —
Нязведанай сілы
Былі твае чары.

Не раз і не двойчы,
Забыўшы забавы,
Таіўся, як змоўшчык,
Пад тымі дубамі,

Дзе слухаў калісьці
Настаўнік вясковы

Каханай Ядвісі
Расстайныя словы.

Як горача верыў
Тады Лабановіч,
Што гіблую неруш
Нашчадкі абновяць!

Даўно яго вучні
Тут спяць на пагосце.
Унукі і ўнучкі
Шлях новаму мосцяць.

Стаю ў грамадзе іх,
І сам я, здаецца,
Увесь у надзеях,
Што песня — спяецца.

І рад я сустрэчы,
І рад, што дагэтуль
З той марай хлапечай
Гляджу ў вочы свету.

* * *

Бяспраўных і цёмных
«Тутэйшых» нашчадак —
З напорам жыццёвым
Сцвярджае Пачатак.

— Папраўдзе прызнацца —
Нялёгка, канешна,—
На вуснах юначых —
Вясновая ўсмешка.

— Ды мы не спасуем —
Не з кволага племя.
На зорах гартуем
Запал наступлення!

Дзе пнішчы-карагі
Тырчаць, як пачвары —
Вясёлыя гмахі
Устануць пад хмары.

Дзе куп'е дзічэе,
Як струп'е на целе —
Зялёныя чэрвень
Кілімы рассцеле.

Дзе з багнішча-твані
Б'е подух гаркавы —
Там росамі ўранні
Засвецяцца травы.

І выйдуць на выпас
Малочныя статкі.
І хай нам навырост
Плануюць пастаўкі!

Ніякіх ілюзій.
Ніякай хімеры.
Ёсць мэта і людзі
Нязломнае веры.

Ёсць вера ў Пачатак
І вера ў здзяйсненне.
Без белых пальчатак
Нам служыць натхненне.

Няхай чыстаплюі,
Жыцця пустаглумы
Глытаюць пілюлі
Ад шэрага суму.

Мы скаргі не станем
Пісаць на хваробы.
Мы скарбы дастанем
З балотнай трушчобы!

Хай крывіцца труцень.
Хай фыркаюць снобы.
Мы радасць здабудзем
З балотнай трушчобы!

Мы хныкаць не здатны —
Да д'ябла далезем,
А выцягнем з багны
Да сонца Палессе!..

* * *

Палессе, Палессе,
Балота — з век-веку,
Ты ўрэшце здаешся
Суздром чалавеку.

Усе свае спраты
Прад ім расчыніла.
Што ж сэрца мне раптам
Заныла шчымліва?

«Ну, добра, ну, добра —
Сумненням не месца.
Што згіне — вядома.
А што — застанецца?

Буслы — застануцца?
Не кінуць гняздзіцца?
Пра іх — не забудзьце:
Без іх — не гадзіцца!

А мяккасць паветра?
А ласкавасць фарбаў?
У гэтым, паверце,
Свой воблік і твар быў!

А песня? А песня,
Тутэйшая родам —
Не змоўкне, не счэзне
Ад пошласці моднай?

Я ж голас пявучы
З палескага краю —
Хоць нотку пачуўшы —
Дзе хочаш пазнаю!..»

За думкаю думка
Маланкай пульсуе.
На макаўцы дуба
Буслянка пустуе.

Чакае цыбатых:
Вось-вось ім вяртацца.
А што — як не ўбачыць
Іх плаўнага танца?..

* * *

Забітых бясхлеб'ем
«Тутэйшых» нашчадак
Мазгуе, як лепей
Прадоўжыць Пачатак.

— І край перайначым,
І вобраз уласны...—
На твары юначым —
Дум водсвет нязгаслы.

Тут трэба прыкласці
«Разумныя» рукі.
Стагоддзяў «закляцце»
Не зняць без навукі.

Каб з роспачы здрадна
Не дрогнула жылка,

Тут трэба сапраўдны
Дыплом — не фальшыўка.

Патрэбен узровень
Не бабкі Палусі,
А той — каб узорам
Для ўсёй Беларусі!

Бо смелым і трудным
Разгонам-узлётам
Выносім прысуд мы
Не толькі балоту.

Прысуд марнатраўству.
Прысуд хуліганству.
Зладзейству і п'янству
І ўсякаму гадству!

Тэорыям дохлым.
Пражэктаў бяссіллю.
Адрынутым догмам.
Аджыўшаму стылю.

А ў першую рату,
З законам у згодзе,
Мы судзім як здраду —
Дзікунства ў прыродзе!

«Ашчадна! Цвяроза!
Удумна! Любоўна!» —
Вось метад і лозунг
Для ўсіх нас сягоння.

Не слепа-азартна,
Развазе наўперак,
А з думкай пра заўтра,
З паглядам наперад.

Не варвар, не робат —
А майстар і творца,
Разумны і добры
Жыцця абаронца,

Што шчыра, ад сэрца,
Раскрые пачуцці
І кожнаму дрэўцу,
І кожнай рачулцы,

Што помніць заўсёды,
Як верны таварыш:
Пакрыўдзіш прыроду —
Людзей пакараеш.

Зямля і расліна,
Вада і паветра —
Сістэмай адзінай
З'яднаны спрадвечна.

Трымаюцца дружбай
І толькі ў балансе:
Адно што парушыш —
І ўсё тады лясне!

Таму так і строга
Мы клятву складаем:
Не будзе такога,
Дзе мы гаспадарым!

Сягаючы ў нетры
Балотнага днішча —
Красы запаветнай
Палескай не знішчым!

Ні дуба ў дуброве,
Ні кусціка ў пушчы —
Бяздумна не ўгробім,
Намарна не струшчым.

Пад сонечным дахам
Мы іх захаваем —
Са зверам і птахам
І з вужам рахманым.

І рэчкі-палотны,
І рэчачкі-стужкі
Не стануць балотнай
Ахвярай асушкі.

Тарфяныя буры
Пад небам аслеплым
Не справяць хаўтуры
Па водары хлебным!

Народная ўласнасць
Не пойдзе на вецер,
Бо гэта зямля ў нас —
Адна і навекі!

І сэрцаў гарачых
Не пройме астуда,
Пакуль свет не ўбачыць
Палескага цуда!

Пакуль не заззяе
Дзівоснай абновай
Зямля маладая —
Край долі вясновай!

* * *

Шлях, дрогкі і доўгі,
Растаў за спіною,
А людзі будоўлі —
У сэрцы, са мною.

І дух «Адраджэння» —
Магутны, няўрымсны,

Якім да ўзрушэння
Увесь я пранікся.

І важкія словы —
Іх шчыра і проста
Дзяцюк чарнабровы
Сказаў мне на ростань:

«Што сёння на ўліку —
Запеўка, не песня:
Пачатак вялікай
Паэмы Палесся».

ЗВАРОТ НА ВЫСОКАЙ НОЦЕ

Век атама,
Век міжпланетных ракет,
Біёнікі і кібернетыкі.
Тваё нараджэнне вітаючы,
свет
Не думаў,
што будзеш ты гэтакі.

Што зробіш настолькі выразнай мяжу
Паміж чалавекам і нелюддзю,
А сам усумнішся:
«Каму я служу?
Прагрэсу ці гібелі ўперадзе?»

Давай разбяромся.
Не бог і не цар,
Я ўсё ж і казяўкай не чуюся:
Спакойна Венеры ўглядаюся ў твар —
На вымпел Радзімы любуюся.

Разгон і размах твой
Мне добра вядом.
На «цуды» не лыпаю дзіўненька,
Калі і бабулям ракета —
як дом,
Каб толькі была з халадзільнікам.

Твой плён
На дарогах дабра і красы
Я слаўлю найшчырымі строфамі —
Ды труцяцца рэкі,
І гінуць лясы,
І гусне паветра мікробамі.

Мой край,
Як і сын мой,
У міры падрос
І мірам з планетаю дзеліцца —
Ды ў мяліцы жахаў тваіх і пагроз
Штодня мае нервы кудзеляцца.

Ты столькі забойчых машын напладзіў
І столькі іх плодзіш канвеерна,
Як быццам найбольшы твой клопат —
адзін:
Каб сцюжай у сэрца мне веяла.

Ты смерць вырабляеш такую штодзень,
У атаме грозным спрасоўваючы,
Што часам уявіш —
і страшна глядзець
У вочы дзіцячыя сонечныя.

Ты голас даверу майго
не глушы
Сваім мефістофельскім рогатам.
Табе выгадней,
каб я быў без душы —
Нямым і пакорлівым робатам?

Ты хочаш зрабіць і з мяне аўтамат?
Не, так мы не сыдземся мірна.
Павек не згаджуся прымаць твой загад
Машынаю для праграміравання!

Ва ўсім застануся сабою, ва ўсім —
У думках,
у словах,
у чыннасці.
Хіба што зраўняецца з сэрцам людскім
У гневе,
у ласцы,
у шчырасці?

Зірні ж на сябе ты,
Агледзься наўкруг,
Над простым і яўным задумайся:
Хіба я твой вораг?
Я — верны твой друг,
Што радасць табе, не бяду нясе.

А вораг твой — нелюдзь,
Што пляміць крывёй
І сёння тваю рэпутацыю:
Страляе, і паліць,
І душыць пятлёй,
І скарбы грабе, не пытаючы.

Няўжо ты не чуеш,
Хто ў дзікай злабе
На шчасце маё чалавечае —
Гатоў хоць сягоння спыніць на табе
Планеты вярчэнне адвечнае?

Няўжо ты не знаеш,
Што толькі са мной —
Калі мне як другу даверышся,—
Ты без катастроф
Па арбіце зямной
Да новага веку даверцішся?

Я веру ў цябе.
Як і веру ў сябе.

Дык разам наперад — упэўнена,—
Дзе веку братэрства —
　　　　　　　　у сонца сяйве —
Купеля стаіць белапенная!

МАЁВАЕ

Адзвінеўшы ледзянымі крыгамі,
Улягліся рэчкі ў берагі.
Прывітаны радаснымі крыкамі,
Бусел робіць першыя кругі.

Даль, абмытая дажджамі шпаркімі,
Ясным вырысам чаруе зрок.
Поплаў краскамі прыбраўся яркімі,
Кліча ў госці да сябе здалёк.

Ты ідзеш абсохлаю абочынай
Пакланіцца руням маладым.
Над палямі — жаўранкі нязмоўчныя,
Над дубровамі — зялёны дым.

А ў душы — прасторна, лёгка, весела:
Май ідзе праз нівы і бары!
І на ўсіх прасцягах краю весняга
Чуюць крок яго твае сябры.

І таксама радуюцца зелені,
Сонцу яснаму над галавой,
Небу сіняму, палям засеяным,
Шэпту ліўняў з лісцем і травой!

І з усіх грымот — у мірным клопаце —
Толькі той жадаюць слухаць гром,
Што пупышцы памагае лопацца,
Каб хутчэй раскрылася лістком!

ЗРАБІЦЕ ДОЖДЖ!

Дожджык, дожджык, сыпані,
Я паеду на кані...

Укамянеў, усохся і патрэскаўся
З вясны не поены ні разу дол.
Бяда ідзе на старану палескую:
Ад спёкі нівы чахнуць навакол.

Ужо калоссе ледзьве шэпча: «Горача!»
Марнее плён руплівасці людской:
Апошнюю сцяблінку сцяў за горлачка
Кашчэй-сухмень нябачнаю рукой.

Такой часінаю, спагады просячы,
Тут колісь прашчур тупаў басанож,
Глядзеў на ляда і ў пакутнай роспачы
Маліўся небу, каб паслала дождж.

Ішоў да рэчкі, падуладны магіі,
І, абліваючы сябе вадой,
Шаптаў замовы вуснамі сасмаглымі,
Бездапаможны перад злом-бядой.

Але хіба абрадавымі модламі
З бяздонных высяў выклічаш ваду?..
Не памагу і я вам, нівы родныя:
Няшчасця вершам я не адвяду.

Браточкі-фізікі! А вы ж — вучоныя!
Прыдумайце што-небудзь, чорт вазьмі,
Каб дождж пасыпаўся на нівы чорныя,
Каб не сыходзіла душа слязьмі!

Калі над гэтым полем
з волкай хмарнасці
Па вашай волі ліўні зацурчаць —
Я буду ў дзікай першабытнай радасці
Скакаць і пець, куляцца і крычаць.

Зрабіце дождж, каб па загаду ліў ракой!
Пакуль жа гэтага, сябры, няма —
Не вельмі ж вы і абагналі лірыкаў,
І гэты кліч я шлю вам — нездарма!

* * *

Мае равеснікі, з якімі, помніцца,
Прызыўнікамі разам мерзлі-моклі,
Даўно стаяць на капітанскіх мосціках —
У белых кіцелях і пры біноклях.

Абводзяць даль паглядам трыумфатара,
Раз-пораз гладзяць на грудзях калодкі.
І мроіцца за лініяй экватара
Ім адміральскай славы хлеб салодкі.

А мне па сэрцы чын матроса простага
(Хоць пэўна ў мічманы я змог бы выйсці).
Упэўніўся — пасля вясёлых роздумаў:
З такіх, як я — у труме больш карысці.

Я ля машын хаджу, ля гулкіх дызеляў,
Прапахлы ўвесь мазутам і саляркай,
Бянтэжуся я капітанскіх кіцеляў
І не зайздрошчу белізне іх яркай.

Адно я ў гэтым рэйдзе цвёрда ведаю:
Каб карабель праз штормы-ўраганы
Прыбыў шчасліва ў прыстань запаветную —
Я мушу службу несці без заганы.

Бывала горка мне. Ды не зняверыўся
Я ў лёсе ўласным. І ў сябрах таксама.

Бо сэрцам я заўжды на родным беразе —
З яго лугамі, нівамі, лясамі.

І калі ўрэшце выйду я на палубу,
Як у старой той песні, ледзь прытомны,
І вочы памутнеюцца запалыя,
І ў іх апошні раз успыхнуць промні,—

Падхоплены сяброўскімі, рабочымі
Рукамі моцнымі, я гляну ўперад
І прашапчу: «На родны бераг, хлопчыкі,
Хоць жменяй попелу — на родны бераг!..»

ПАВЕЛ ПОСТЫШАЎ

Павел Постышаў на фотаздымку —
Побач з сынам, стройным юнаком.
Без усмешкі, строга, не ў абдымку —
Хоць і шчыльна да пляча плячом.

Павел Постышаў.. Ну, так, той самы,
Што ў далёкі даваенны час
Ёлку навагоднюю з агнямі
Апраўдаў і аднавіў для нас.

Павел Постышаў... Гляджу на вочы,
На крыху змарнелы, просты твар.
Сакратар ЦК? Ды не — рабочы!
Так, рабочы, хоць і Сакратар.

На крутой, нязведанай дарозе
Не змуціўся ў полымі-агні
Гэты мужны і адкрыты позірк,
Поўны яснай, мудрай глыбіні.

Позірк, што ў душу табе заходзіць:
Паспрабуй — схлусі ці не павер.
З праўдай і сумленнем што не ў згодзе —
Перад ім усё ўсплыве наверх!..

Каб ніколі з фальшам не зміръцца —
За такім іду праз дождж і град.
Павел Постышаў. Рабочы-рыцар.
Ленінскае гвардыі салдат.

* * *

Як бы лёс настолькі да мяне быў ласкаў,
Што здароўя-сілы мне падкінуў трохі,—
Я хацеў бы з'ездзіць у Краіну Баскаў,
Што із ноў на вуснах людства і эпохі.

Гэту мару пешчу з маладосці ранняй,
Асаблівым нейкім напаўняю сэнсам.
Ні адной навіны ў друку, на экране
З той зямлі далёкай не мінаю сэрцам.

Не магу і сам я толкам растлумачыць,
Што за хэнць такая мне ў душу залезла,
Для чаго мне трэба гэны край пабачыць
І чаму ўспрымаю лёс яго балесна?

Ці каб пакланіцца Герніцы — за тое,
Што калісьці першай нелюдзяў спазнала —
І лягла ў руінах, і сцякла крывёю,
І навек сястрою Беларусі стала?

Ці хачу паслухаць гукі мовы дзіўнай,
Што не мае ў свеце сярод моў сваяцтва,
Што вякамі ў сэрцах сілу-моц будзіла —
Каб не даццa ў рабства, гвалту не збаяцца?

Ці таму, што чуў я — нейкі знаўца тонкі
Аж крактаў і цмокаў, каб я ўзяў на веру,

Што красы жаночай верх і ўзор — басконкі:
Літаральна з кожнай льга ляпіць Венеру!

Ці затым, каб стрэцца з сейбітамі ў полі
І гукнуць сардэчна: «Сейце, сейце, баскі!
Засявайце нівы зернем новай долі!
Годзе зносіць крыўды,
слухаць злыдняў казкі!»

Можа, і не ўдасца мне ў той край сабрацца:
Лёс хітруе штосьці, а турбот — бясконца.
Дайце ж хоць у песні мне абняць па-брацку
Пад чырвоным сцягам гордага басконца!..

ПАРАДА МАЛАДЫМ ЧЫТАЧАМ

Вам, маладым будаўнікам і творцам,
Каб меншыя цярпець няўдачы-страты,
У наш вучоны век я раю моцна:
Чытайце казкі, хлопцы і дзяўчаты!

Так, так, старыя казачкі чытайце.
Не думайце, што вы, маўляў, даўно ўжо
З іх выраслі, як з вопраткі дзіцячай,
Асвоіўшыся з кніжнасцю найноўшай.

З іх кожнай фабулы, зусім нядоўгай,
Вы зразумееце шмат мудрых ісцін:
Чаму лісе не трэба верыць дохлай,
Як гэта дзед адзін зрабіў калісьці;

Чаму палонікам, з размаху, дзятла
Не трэба біць на галаве ў дзіцяці,
Чаму сабаку «воўчыцца» не варта
Перад старым канём на сенажаці;

Чаму ваўку не трэба камізэлька
З двума радамі гузікаў на бруху;
Чаму царэвіч там, дзе ўпала стрэлка,
Узяў за жонку брыдкую рапуху;

Чаму быў вымушаны памірыцца
Музыка з яшчаркай, як гора ўспала;

Чаму, пабыўшы ўжо царом з царыцай,
Дзед зноў стаў дзедам, баба — бабай стала.

Чаму не трэба быць такім бязглуздым
І легкаверным, як мядзведзь у яме,
Што зачарэпіў сам свае гізунды
І выцягнуў іх лапай з пазурамі...

Навукі мудрай — край там непачаты!
Таму й кажу вам: у жыцця на старце —
Чытайце казкі, хлопцы і дзяўчаты!
Старыя казачкі часцей чытайце!

ВЫМУШАНЫ АДКАЗ

Калісь, з намоў бяскрылай дрэні,
Ты ўбачыў ворага ўва мне.
Чаго не здасца ў ачмурэнні!
Чмура, я думаў, праміне.

Ды не! Дагэтуль чуюць людзі,
Як скрозь — і дома і ў гасцях —
Ты не саромеешся брудзіць
Маё імя, мой плён, мой шлях.

Нішто да памяці, хоць позняй,
Не прывяло ад той пары:
Ні сівізна, ні ўласны поспех,
Ні «прынцыповыя» сябры.

Ну, што ж! Мая не рухне вера —
Ні ў дабрату, ні ў прыгажосць.
І не мяне — сябе наўперад
Ганьбуеш ты праз гэту злосць.

Як сыдзеш ёю ўвесь — ты ўбачыш
Сапраўдных ворагаў сваіх,
І ад бяссілля ты заплачаш:
Не будзе чым «аддзячыць» іх!

Я не прымкну да іх, не бойся.
Баліць жа мне, што ў родны кут

Глядзяць дакорліва з нябёсаў
Францішак, Янка і Якуб.

Я перад іх паглядам ясным
Малюся толькі аб адным:
Каб і на міг не стаць мне блазнам —
На ўцеху дурням падкідным.

Твой брудны выклік не прыняўшы
(На бруд ёсць мыла і вада),
Пішу я гэта, каб, прынамсі,
Ты знаў, што мне цябе — шкада.

* * *

Эгаізм — чалавечых душ іржа.
Што там еднасць таварыская святая?
Мы і з сябрам,
мы і з д'яблам на нажах,
Калі рыбка не паслужыць залатая.

Ах, як муцім дзеля рыбкі вадаём!
Эгаізм нават самай нізкай пробы
Бессаромна і бязбожна выдаём
За духоўны і культурны рост асобы.

Да раскошы прывыкаем спакваля,
Да ўсялякіх прывілеяў, да ільготы.
Адвыкаем ад заробку з мазаля.
Уцякаем прэч ад чорнае работы.

Навучаемся на лаўрах спачываць.
Навучаемся тыраніць дамачадцаў.
Развучаемся патроху спачуваць —
Да чужых пакут і болю далучацца.

Будзем помніць: тут карэнне гора-зла.
Будзем помніць,
дух гартуючы ў змаганнях,
Што кастрычніцкая бура прарасла
З гневу сэрцаў,
самых чулых і спагадных.

Ачышчайма ж, саскрабайма плех іржы,
Што сумленне раз'ядае непрыкметна!
Каб душу сцінаў хоць зрэдку боль чужы,
Каб ад радасці людской было ёй светла.

* * *

Любая сэрцу Лагойшчына,
Край маіх дум запаветных!
Ціша бароў партызанскіх,
Звонкая радасць крыніц,
Стужачкі рэчак бруістых,
Зелень узгоркаў прыветных —
Ведаю ўсё тут на памяць,
Дорага ўсё да драбніц!

Засень гаёў задуменных,
Белыя крушні на ўзмежку,
Люстра лясной азярыны,
Дуб-велікан у лагу...
Толькі вадой тваіх студняў
Смагу ўталяю да рэшты.
Толькі бяроз тваіх срэбрам
Сэрца асветліць магу!

ВЕЧАРОВАЯ ПЕСНЯ ДЗЯЎЧЫНЫ

Вечар сцеле туман над крыніцай,
Вецер вее з палян медуніцай.
Як маркотна такою парой мне адной
Без цябе, любы мой, мілы мой!

Клёны, ясені спяць,
Сны шчаслівыя сняць,
Вечар іх атуліў шызакрылы.
Толькі я на бяду
Зноў вачэй не звяду,
Буду думаць, пытаць: дзе ты, мілы?

Месік хітра смяецца над хатай,
Быццам кажа: «Сама вінавата».
Я ж не знаю віны, акрамя як адной,
Што кахаю цябе, мілы мой.

Клёны, ясені спяць,
Сны шчаслівыя сняць,
Вечар іх атуліў шызакрылы.
Толькі я на бяду
Зноў вачэй не звяду,
Буду думаць, пытаць: дзе ты, мілы?

Ветла зорачкі ў небе міргаюць,
Толькі зорачкі мне спагадаюць.
Быццам кажуць яны: «Не сумуй, не тужы,
А каханне — шануй, беражы».

Клёны, ясені спяць,
Сны шчаслівыя сняць,
Вечар іх атуліў шызакрылы.
Толькі я на бяду
Зноў вачэй не звяду,
Буду думаць, пытаць: дзе ты, мілы?

САЛДАТКА

Доўга крочыла сцежкай,
Паўз лес,
На пагорак знаёмы,
Дзе па пахі ялінам
Падняўся гушчар малады.
Вось і тая мясцінка —
Прагаліна ў хмызе зялёным...
Божа,
Хто быў на свеце
За іх шчаслівейшы
Тады?

Тут калісьці яна
Сарамліва шаптала:
«Не трэба...
Вунь вавёрка цікуе,
І сонца праз голле глядзіць...»
А цяпер...
Пастаяла крыху,
Ціха ўскрыкнула,
Згрэбла
Пасмы ў пальцах на вочы
І ўпала падкошана ніц.

І, нібы на магіле,
Забілася ў сутаргах моцна.
Даўшы волю слязам,

Прытуляе да сэрца ўспамін..
Сунімі ж гэты плач
Непадкупнаю ласкаю,
Сонца!
Вытры слёзы яе
Ручнікам чарадзейным
Сваім!

Нават дзе ён загінуў —
Ёй ведаць
Не суджана лёсам.
Ці ў зямлі пахаваны?
Ці хмаркай над светам плыве?
Колькі год, як яна —
Удава з дзевятнаццаці вёсен —
Ходзіць плакаць
На стрэчу з мінулым,
Што ў сэрцы жыве...

Дзесь ракеты ляцяць,
Дыпламаты спрачаюцца чынна.
Дзесьці Афрыкі сэрца
Напялася лукам тугім...
А ў кустах,
На прагалінцы,
Як на магіле, жанчына —
Гладзіць-водзіць няўцямна
Рукою
Па доле сухім.

МОЙ КРАЙ БЕЛАРУСКІ

(песня)

Мой край беларускі, старонка мая,
Сыноўняга сэрца надзея!
Мне радасна сёння, што доля твая
Пад сонцам вясны маладзее.

Ты матчынай песняй у сэрцы жывеш.
Як шчасцем, табой даражу я.
Мне любы твой Нёман, твая Белавеж,
І Нарач — твая прыгажуня.

Прайду цябе ўсцяж за вярстою вярсту —
Дзе Гомель, дзе Орша, дзе Гродна —
Пазнаю цябе па тваім хараству,
Па песні і гутарцы роднай.

Ад сіняга Буга да плёсаў Дняпра —
Твае не акінуць прасторы.
Сястра Украіны — Расіі сястра,
Ты з імі і ў шчасці і ў горы.

Я зведаў нямала далёкіх дарог —
Было мне ні мулка, ні дрогка,
Але як між родных палёў і бароў —
Нідзе я не дыхаў так лёгка.

О, край беларускі, старонка мая,
Сыноўняга сэрца надзея!
Мне радасна сёння, што доля твая
Пад сонцам вясны маладзее.

Рэха вандровак

СУСТРЭЧА З «ПРАГРЭСАМ»

Вакзал — мітуслівы, стракаты мурашнік.
Бягу на перон — па тутэйшую прэсу,
І раптам спыняюся, гідасцю ўражаны:
Як моцна я дома адстаў ад «прагрэсу»!
У кожным кіёску, за шыбінай кожнай,
На першай старонцы або на апошняй,
Жанчына на здымках,— у сотнях абліччаў
Фатограф яе «ўшанаваў і ўзвялічыў»:
Дзе дома ў пасцелі, дзе ў офісе нават,

Часцей жа —
на пляжна-курортных гастролях,
У самых пікантных і смелых паставах,
У розных стандартна-фальшывых настроях
І абавязкова — аголеная,
Уся для агляду дазволеная!
Уся напаказ — ад дахоўкі да пятак:
Грудзі і плечы, жывот і спіна...
Божа ўсявышні, завошта распята
На сэрцы маім чалавечым — яна?
Божа прасветлы, за што яе гэтак?
Мадонну,
Святую,
Натхненне паэтаў,
Царыцу іх мар, летуценняў і сноў?
Сястру і каханую,
Жонку і маці —
І маці дарослых «дзяржаўных» сыноў?
Дзе, чым саграшыла?
Якая віна?
Віна — калі шчыра —
Хіба што адна:
Што нарадзіла агіднае племя
Цынікаў пошлых, без кроплі сумлення.
Чаго ж яна варта, скажыце, ўся тая
Любоўная лірыка ў кнігах і ў вуснах?
Во гэта — мадонна?
Во гэта — святая?
Во гэтая рэч для забавы распусных?
Во гэта няшчасная сцвердзіць павінна,
Што сапраўды на зямлі ў чалавецтва
Ёсць прыгажэйшая палавіна?..
І гэта таксама свабодай завецца?..
Панове!
Пакуль вось такое магчыма —
Пра росквіт культуры вы шум не ўздымайце.
Культура, шаноўныя, гэта — Жанчына:
Сястра і Каханая, Жонка і Маці.

З БАЛГАРСКАГА СШЫТКА

УСПАМІН ПРА ПЕРШАЕ СПАТКАННЕ З БАЛГАРЫЯЙ

Я прыехаў асенняй парою.
І хоць ведаў: тут брат я і друг —
Асабіста ў мяне перад ёю
Не было аніякіх заслуг.

Быў я проста «братушка», і толькі —
Пасланец ад савецкай зямлі,
Ад чырвонай кастрычніцкай зоркі,
Ад свабодных народаў сям'і.

Проста госць, дарагі і жаданы,
Як і кожны з краіны, адкуль
За блакітны Дунай, на Балканы,
Двойчы воля прыйшла на вяку.

Ды адразу ж адчуць давялося,
Што за грунт пада мной векавы!
Што мне ў спадчыну тут дасталося!
Што ўзрасло на братэрскай крыві!

Як былы партызан са слязою
Прыгарнуў мяне к сэрцу без слоў —
Я адчуў: гэта ён са сваёю
Маладосцю сустрэўся ізноў.

Не мяне абдымаў ён, а хлопцаў —
З Волгі, з Дона, з Дняпра і Дзвіны,

Што ішлі з ім тут, локаць да локця,
Скрозь крывавае пекла вайны.

І калі трактарыст аж да хрусту
Мне пацiснуў далонь — зразумеў:
Ён за коней стальных беларускіх
Шчыры дзякуй сказаў, як умеў.

І калі ў перапоўненай зале
Прывіталі мой просценькі верш —
Ведаў я: адтаго, што гучалі
Тут Купала і Колас найперш...

Так уцяміў я з першай паездкі
У краіну сяброў і братоў:
Калі маеш ты званне «савецкі» —
Будзь да стрэчы з любоўю гатоў.

А любоў — гэта лёс, не дарунак:
Зразумей, не прынізь, не растрась
І на свой асабісты рахунак
Не спяшайся наіўна прыняць.

Ёсць вялікі рахунак адзіны,
Ён і твой асабісты, лічы:
Веліч, гонар і слава Радзімы.
Што прыдбаў — да яго далучы!

КУКЕРЫХ *

Гамоніць пляц, пяе і грае,
Ды адчуваецца па ўсім,
Што кожны нечага чакае,
І ўсе жывуць чаканнем тым.

Апафеозам святкавання
Павінен стацца нейкі цуд,
Дзеля якога ўсе да звання —
Стары, малы — сышліся тут.

«Ідуць! Ідуць!» — прыбегла з крыкам
Чародка шустрых хлапчукоў,
І я пачуў якісь нязвыклы,
Трывожна-дзіўны гром званкоў.

Якісь бясконца старажытны,
Ён завалодаў зразу мной.
Зірнуў — жахлівыя страшыдлы
Да плошчы сунуцца гурмой.

У яркіх пер'ях і з рагамі,
У доўгіх пасмах валасоў,
І ўсе абчэплены званкамі —
На трыста розных галасоў.

---

* Кукеры — старажытны язычніцкі абрад з пераапрананнем.

А вочы ў кожнага — па сподку,
А пашча-зяпа — бы ў ільва...
Ідуць па вуліцы з падскокам —
Набок, усякая гульба!

Гляджу на ўбор, на морды-твары —
І вокліч просіцца з грудзей:
— Грыміце, мілыя пачвары!
Скачыце, д'яблы, весялей!

Я вашых мордаў не баюся,
Хоць і пачварныя яны.
Стаю і радасна смяюся
Бяссмерцю мудрай даўніны.

Баюся іншых мордаў-масак,
Салодка-ветлых на пагляд,
Што за пачціваю грымасай
У вострым джале тояць яд.

А вашы — што! Адна забава!
Бязвінны даўні рытуал,
Якім калісь ад зла, бывала,
Сябе наш продак ратаваў...

Скачыце ж, кукеры, скачыце,
Ганіце ўсіх злых духаў прэч!
Павек хай будзе добрай, чыстай
І светлай радасць брацкіх стрэч!

ВЕРШ З КАРОТКАГА АДПАЧЫНКУ Ў РАДОПСКАЙ ВЁСЦЫ

Ты не ўлягаўся на радопскіх «халіштах» *
Або на «козяках» ** — з казінай шэрсці?
Не? Дык якою коўдраю ты хвалішся?
З нейлона, можа? Мне шкада вашэці.

Дарма іронію стаіў ты ў позірку:
Са мной тады пагодзішся таропка,
Як, расцягнуўшыся на мяккім «козяку»,
Нацягнеш «халішта» да падбародка.

Яны ўвабралі фарбы ўсе і колеры
Зямлі, пярэстай на зыходзе лета:
Ад чорных стром і яркіх вязаў полымя
Да пабурэла-жоўтых ніў-палеткаў.

Ад іх струменіць несмяротным водарам
Дымкоў пастушых, спелых траў і лісця.
І ты сваяцтва кроўнае з прыродаю
Адчуеш так, як прадзед твой калісьці.

І мудраму спакою заўсміхаешся,
І мітусні ўсаромішся нікчэмнай...
Ты не ўлягаўся на радопскіх «халіштах»?
Жаночай ласкі іх не чуў таемнай?

---

* Халіштэ — даматканая тоўстая коўдра.
** Козяк — тоўстая падсцілка або коўдра з казінай шэрсці.

ЖЫЎКАВЫ ПЕСНІ

Ах, Сандански, Сандански!
У памяці раптам ажыўшы,
Ён мелодыяй дзіўнай
Трывожыць,
Хвалюе,
Заве.
Зноў мне чуецца голас
Вясёлага дужага Жыўкі,
Закаханага ў родныя горы
І песні —
Навек.

Колькі ён праспяваў іх
За столікам нашым
Прыціхлым!
А віна ён не піў.
Толькі так, для прыліку,
Глыток.
Папытаўся, адкуль я,
Ці добра мне ў горадзе іхнім,
І прызнаўся:
«Хацеў бы пабачыць я
Край твой, браток...»

Я й тады
Не лічыў бы, сябры,
Што візіт мой не ўдаўся,

Каб у сэрцы сваім
Толькі гэтыя песні прывёз.
Шчыра дзякую, Жыўка!
Шчыра дзякую, горад Сандански!
Шчыры дзякуй, Балгарыя!
Хай будзе светлы твой лёс!

5 Зак. 1646

СЛАВЕНСКІЯ ДЗІВОСЫ

ПРЫГОДЫ Ў ПАДНЯБЕССІ

Плыву пад небам, у гарах,
На зручным крэселцы жалезным,
І каб падкрэсліць, што не страх —
Нагамі боўтаю гарэзна.

Далёка ўнізе — схілы гор,
Лясы і вёсачкі ў далінах,
Істужкі рэк, віткі дарог,
Лугоў зялёныя кілімы.

Праз хмарку божую плыву —
Чарпнуў, на твар лінуў прыгоршчы
І адчуваю наяву,
Што за анёла стаў не горшы.

А да вяршыні, да канца —
Яшчэ напэўна вёрст паўсотні.
Цяпер пад чарачку вінца
Перакусіў бы я ахвотна!

І ледзь паспеў падумаць так,
Як тут жа бачу: наўздагонку
Ляціць бацян — цыбаты птах
І штось трымае ў дзюбе тонкай.

Шпурнуў на рукі мне кулёк
І ззаду сеў на крэсла спінку:

Маўляў, прыміце, клё-клё-клёк,
Ад Ціне Логара пасылку!..

А з долу — песня даплыла:
Там свята ладзяць на палянцы
І так пяюць — што галава
Хмялее, кружыцца, бы ў танцы!

І не заўважыў сам, калі
Адкінуў планку ненарокам:
Няпэўны рух — і да зямлі
Лячу, як камень, з-пад аблокаў.

«Ну, вось і ўсё... Ах, як шкада!
І крыўдна як! Не сніў, не думаў,
Што стрэне тут мяне бяда,
Што ў гэтым краі смерць знайду я!..»

Ды што такое? З лёту — бац! —
І ўгору мячыкам падскочыў.
Нібы спружынавы матрац
Падкінуў дол мяне мо тройчы.

Як перавёў нарэшце дух —
Кручу наўкола галавою:
Нібы альпійскі горны луг —
Кілім квяцісты пада мною!

І той кілім — за кожны рог
У дзве рукі — трымаюць гожа
Не хітрых д'яблаў чатырох,
А Янез, Франц, Мацяж і Ёжэ!

Крычу: — Браты мае, сябры!
Я да труны вам буду ўдзячны!
Адкуль, аднак, вы знаць маглі,
Што я на гэтым месцы чмякну?

І кажуць мне сябры-браты:
— Мы знаем чары нашых песень:
Пачуўшы іх, не зможаш ты
Праплыць спакойна паднябессем.

ПАДЗЕМНАЕ ЦАРСТВА Ў ПАСТОЙНЕ

Пачну з таго, што ў падзямелле
Папаў электрацягнікам.
А там, з уражання знямелы,
Хадзіў да вечара пяшком.

Глядзеў на цуды зноў і зноўку
У сховах царскага двара.
Нарэшце трапіў у кладоўку,
Дзе процьма ўсякага дабра.

На сценах жэмчугу гірлянды,
Бурштыну россыпы наўкол,
Алмазаў крушні і брыльянтаў,
У самацветах столь і дол.

Але мяне з усёй фактуры
Найбольш уразіла адно:
Нібы наплывы срэбра,— скуры
Звяроў, што вымерлі даўно.

Якраз у гэтай зале грота
Сядзіць і сам падземны цар —
Абліты ўвесь халодным потам
Дзівосных скарбаў валадар.

Я не чакаў ніякай ласкі,
А ён спыніў, спытаў — адкуль,

І кажа: — Дар вазьмі мой царскі —
Сем тысяч мамантавых скур!

Тут я ўжо пот адчуў халодны:
— Такі тавар?.. Нашто мне браць?
— Наладзіш выраб туфляў модных —
Мільёны будзеш заграбаць!

— Ах, цар, ды я ж не прамысловец
І гандлю скурай не вяду.
Маё багацце ўсё — у слове,
Што адшукаў і што знайду.

— А з чым жа вернешся дадому?
— Ды, можа, з вершыкам якім...
— Не прызнавайся хоць нікому,
Што дарам згрэбаваў маім.

Дару яго ў тысячагоддзе
Аднойчы толькі, толькі раз —
І ты не ўзяў... Дзівак, дый годзе.
Ці там усе такія ў вас?..

І ён замоўк, замёр, як камень,
Каб цераз тысячу гадоў
Якомусь госцю нечакана
Прапанаваць свой дар ізноў.

ВОСЬ ТАБЕ І «ДАЙ-ДАЙ»!

У ціхай вёсачцы Грахова
Былі мы з сябрам у гасцях.
Напітку з ягад ядлаўцовых
Яшчэ і сёння чую пах.

Але не ў гэтым рэч, вядома.
Калі мы ўсталі з-за стала —
Агледзець, як і што ў іх дома,
Нас гаспадыня павяла.

У бакавушцы светлай, чыстай
Малы стаіць у стаяку.
Хадзіць яшчэ не навучыўся —
Паўгода з гакам хлапчуку.

Дастаў гасцінца я з кішэні
І падышоў да хлапчука:
— Скажы дай-дай! Дай-дай — умееш?
Гэ, ты яшчэ без языка?

І тут збянтэжыўся я раптам:
Малы глядзіць мне проста ў твар
З такой насмешкай і пагардай,
Як быццам з трона мудры цар!

— Ты што глядзіш так? Кінь сваволіць! —
Ківаю пальцам на яго.

— Хоць і кульнуў пітва «казолец» *,
Я помню, што і да чаго!

А ён і кажа — складна, смела:
— Мяне ты, дзядзька, рассмяшыў:
«Казолец» — рэч для сушкі сена,
А ты «казарац» ** асушыў!

Яшчэ смяшней ,калі ты просіш,
Каб я сказаў табе «дай-дай»:
Напэўна, ты забыўся проста,
Куды, ў які прыехаў край.

У нас ад першых дзён маленства,
Яшчэ не ўмеючы хадзіць,
Так рэжуць дзеці па-славенску —
Аж рэха-водгалас ляціць!..

Я слухаў водпаведзь, знямеўшы,
Сваім не верачы вушам,
І ўжо не цяміў, хто з нас меншы,
І звар'яцець баяўся там.

Каб так сячы на роднай мове —
У паўзунках, у стаяку! —
Такіх дзівос яшчэ, па-мойму,
Ніхто не бачыў на вяку.

---

* Казолец — азярод.
** Казарац — шклянка.

ВАДАСПАД САВІЦА

Палюбавацца вадаспадам
Славенскі брат мяне павёз.
Гул-гром, страшней ад кананады,
Пачулі мы за трыццаць вёрст.

Машыну кінуўшы ў даліне,
Ішлі ўгару за крокам крок,
Пакуль не ўбачылі: з вяршыні
Ляціць раз'юшаны паток!

Ляціць — бы скалы знесці хоча!
А ўнізе ў бездані-трубе —
Віруе, пеніцца, клакоча,
Мільярдам пырск у неба б'е.

І тыя срэбраныя пыркі,
Як аб радзіме напамін,
Ляцяць адсюль за свет няблізкі —
Адразу ў некалькі краін:

Ляцяць у Рэзію * далёка
І у Карынцыю ** наўпрост...

---

* Рэзія — геаграфічная вобласць у Італіі са славенскім насельніцтвам.

** Карынцыя — правінцыя на поўдні Аўстрыі са славенскім насельніцтвам.

А што за волат над патокам
На строме стаў на поўны рост?

Гляджу скрозь пыркі на славенца,
Аж гэта сябар Янез Зор —
Стаіць, халера, і смяецца:
— Ну, як аздоба нашых гор?

НАЧЛЕГ НА ТРЫГЛАВЕ *

На ўсёй планеце нашай круглай
Вяршынь высозных вельмі шмат:
Кіліманджара, Джамалунгма,
Эльбрус, Мак-Кінлі, Арарат.

Але спыталі б вы славенца —
І ён вам голаў бы паклаў,
Што ад усіх вяршынь на свеце
Вышэй іх казачны Трыглаў.

Славенец вам хлусіць не будзе —
І не спрачайцеся са мной:
Не той народ, не тыя людзі,
Каб вусны брудзілі маной.

Дык вось на кончыку Трыглава,
Дзе не сыходзіць вечны снег,
У кочы **, зробленай на славу,
Аднойчы выпаў мне начлег.

Я спаў салодкім сном бязгрэшным,
Бы ў мамы некалі даўно.
А на світанні пылам снежным
Шпурнуў мне вецер у акно.

---

* Трыглаў — вяршыня ў славенскіх Альпах.
** Коча — хата.

Я прахапіўся і спрасонку
Прынік да шыбы галавой:
Нібы з прадоння — раптам сонца
Над беллю ўстала снегавой.

Яно палала блізка-блізка,
Сляпіла зыркасцю мяне.
Я адвярнуўся і здзівіўся:
Насупраць, у другім акне —

Такое ж сонца палымнела,
Скакала ў вогнішчы зары!
Зірнуў направа і налева —
І там па сонечным шары!

Як ашаломлены, глядзеў я
На ўсе бакі, у вокны ўсе
І думаў: мага-чарадзея
Убачу ў вогненнай красе.

Але ў дзвярах заместа мага
З'явіўся кочы гаспадар
І мне сказаў з такой павагай,
Што даражэй за ўсякі дар:

— Калі ты ўбачыў гэта дзіва —
Па сонцу ў кожным у акне,—
То, пэўна, маці нарадзіла
Цябе ў гасціннай старане.

То ўзгадавала цябе, мусіць,
Такая ж добрая зямля.
Дык перадай жа Беларусі
Вітанне братняе здаля!

На жаль, не абы-дзе, а ў нашай грамадзе

«АМАТАР» ПРЫРОДЫ

У грамадзе наўкруг стала —
Пры чарчыне з нагоды —
Размова, помню я, зайшла
Аб харастве прыроды.

З азартам кожны слова браў,
Каб не адстаць ад іншых,
Але найболей горла драў
Дзябёлы дзядзька ўвішны.

Крычаў: «Прырода нам дае
Дары і насалоду!»
Крычаў: «Душа мая пяе,
Як вырвуся ў прыроду!..»

Я слухаў дзядзьку і глядзеў
Амаль не ў захапленні:
«Каб нам ды больш такіх людзей —
Свядомых і сумленных!»

Аж на душы мне стала лепш,
І я ў настроі светлым
Назаўтра ж выбраўся у лес —
Надыхацца паветрам.

Іду паўз лагер у цішы
І цераз той пагорак,
Дзе ў час канікул малышы
Частуюць з рук вавёрак.

І раптам чую побач: бах! —
Аж гул пайшоў ад стрэла.
І бачу: долу па суках
Ляціць вавёрка з дрэва.

А воддаль бліскае ствалом
Той самы дзядзька ўвішны,
Што аб прыродзе за сталом
Крычаў грамчэй за іншых.

— Ты — грэшнік, грэшнік ты! — кажу.
А ён — за дубальтоўку:
— Матай — бо зараз асвяжу,
Як гэтую вавёрку!..

Праз дзень я ў вёсачку адну
Шкандыбаў па дарозе.

На ўзлеску, думаў, адпачну —
Пры векавой бярозе.

Бяроза там — сама краса:
Царыца над узлессем!
І ўся ў птушыных галасах,
У пераззвонах песень!

Іду, гляджу — а дзе ж яна,
Бяроза векавая?
Ляжыць на доле, як струна —
Без песень, нежывая.

А побач ходзіць з тапаром
Той самы дзядзька ўвішны,
Што аб прыродзе за сталом
Крычаў грамчэй за іншых.

Ужо й сукі абцерабіў
І верх адсек начыста...
Крычу: — Дзікун! Ты што зрабіў?
Ты ж учыніў злачынства!

А ён: — Я сведак не люблю,
Як вырвуся ў прыроду.
Матай! А то — абцераблю,
Як гэтую калоду!..

Пазней, праз месяц праз які,
Узброіўшыся вудай,
Ішоў я нейк уздоўж ракі —
З нажывай і з пасудай.

Гляджу: машына ля вады,
А ў кузаве — дынама
І ад дынама — правады
У вір збягаюць прама.

І б'юць жывое ў тым віры —
Без промаху, без хібы!
І кружаць, брушкам дагары,
У мёртвым танцы рыбы.

А падбірае іх сачком
Той самы дзядзька ўвішны,
Што аб прыродзе за сталом
Крычаў грамчэй за іншых.

— Ты варвар, варвар! — я сказаў.
А дзядзька лыпнуў вокам:
— Матай! А то — як ментуза
Цябе прашыю токам!..

Вось так, шаноўныя мае:
Калі хто громка трубіць
І кулакамі ў грудзі б'е,
Што ён прыроду любіць,—

Не млейце ў радасці ад слоў,
Папробуйце праверыць:
Ці не крычыць у ім любоў
Глушыць, страляць, сякерыць?

КУЗЬМА

Гісторыя звычайная,
ды вельмі павучальная

А быў Кузьма дзяцюк, што дуб —
Высокі, дужы, зграбны,
Як шула — плечы, хмарай — чуб
І бас, як звон, прывабны.

А вось не выпала Кузьму
Заслужанага шчасця:
Гарчэй зрабілася яму
За горкі яблык Насця.

Як уступалі ў шлюб яны,
Дык думаў: «Божа мілы!
Кахання хопіць да труны
І ласкі да магілы!»

Аж не прайшло і трох гадоў —
Не стала згоды ў пары:
Як водар з квецені садоў,
Развеяліся чары.

«Што з Насцяй сталася маёй?
Зусім не тая Насця:
І ўсмешка знікла, прад якой
Свет расчыняўся насцеж,

І той паходкі ўжо няма,
І ў таліі, як ступа...»
І замаркоціўся Кузьма:
З эмоцыямі скупа!

Любоўны чад прайшоў, як сон,
Усё будзённым стала.
І вось аднойчы гыркнуў ён,
Пасля — яе прарвала.

А тут прыбытак, бач, займеў —
Сушы, Кузьма, пялёнкі!
Якраз тады, як зразумеў,
Што больш не любіць жонкі.

А на праспекце — божа мой! —
Пад вечар асабліва —
Дзяўчаты сноўдаюць гурмой,
Стрыгуць вачмі гулліва.

І ў кожнай станік трапяткі
Аж просіцца з сукенкі,
І ў кожнай, быццам качанкі,
Круглявяцца каленкі.

Такія спрытненькія ўсе —
Нібы казулі ў лесе.
Зірнеш — аж трасца затрасе
І чорт у рабро лезе.

І азарыла тут Кузьму
Шчаслівая здагадка:
«От калі гэткую вазьму —
Усё ў нас пойдзе гладка!

Яна ж і к сэрцу прыхіне,
І зразумее тонка,

І будзе ў доме у мяне
Анёлак, а не жонка!»

Зрабіўшы вывад, чорт вазьмі,
Ён выцадзіў паўлітра
І беднай Насці пад вачмі
Размаляваў няхітра.

Ну, а грамадскасць тут як тут —
І майстар маляўніцтва
На таварыскі трапіў суд
У домакіраўніцтва.

Сабраўся гурт бабуль сівых —
Усім ім Насці шкода,
І прафсаюзны стаж ва ўсіх
З трынаццатага года.

А для фасону — прывялі
І пасадзілі ў цэнтры
Спецыяліста па сям'і,
Вучонага дацэнта.

І сталі суддзі па чарзе
Пытаць Кузьму ды Насцю,
Што сэрцы іхнія грызе,
Што замінае шчасцю.

Кузьма не каяўся ані.
Як чалавек з дыпломам,
На суддзяў глянуў з вышыні
І заявіў з апломбам:

«Дык вось што думаю сам я,
Шаноўныя прамоўцы:
Якая можа быць сям'я,
Калі няма эмоцый?

А сына — што ж, магу забраць —
Бацькі не забядуюць:
Мяне сумелі ўзгадаваць
І ўнука падгадуюць».

Тут Насця ўстала у слязах,
Сказала: «Божа моцны!
Калі іх мала — дзе ж узяць,
Адкуль мне ўзяць эмоцый?

Пакуль з работы прыбяжыш,
Пакуль дзіця дагледзіш
Ды ў магазіне пастаіш —
Да ложка дойдзеш ледзьве...»

І Насця зноў да мокрых шчок
Хусцінінку паднесла.
Тут гладкі, тоўсты, як пучок,
Дацэнт падняўся з крэсла.

«Калі да гэтай справы мы
Падыдзем прынцыпова,
Дык у канцэпцыі Кузьмы
Заганная аснова!

Што цэментуе ў нас сям'ю?
Адзінства спраў і мэты.
Я ж дысертацыю сваю
Абараніў на гэтым!

Калі ў эмоцыях няма
Ідэйнага аспекта...»
Суду насуперак, Кузьма
Анёлка ўзяў з праспекта.

Як першы раз аблабызаў,
Яму сказала жонка:

«Бяжы, Кузёмка, на базар,
Купі качан, Кузёмка!»

А як з базару ён прыбег —
Анёлак дорыць буську:
«Цяпер, Кузьма, вары абед,
Ды каб быў смачны, Кузька!»

Пасля: «Падай, Кузьма, на стол!»
Пасля: «Памый пасуду!
Жывей, Кузьма, жывей, сакол,
А то — любіць не буду!»

Памыў пасуду — самы б раз
На ложак заваліцца,
А тут: «Вазьмі, Кузёмка, прас —
Адгладзь маю спадніцу!

Цяпер падлогу ператры
Анучкаю з вадою,
Бо прыйдуць вечарам сябры —
Патанцаваць са мною...»

І так штодзень, і так штодзень:
«Жывей, жывей, мой Кузя!..»
Кузьма асунуўся, схудзеў,
Сцялося сэрца ў вузел.

Згарбеў і крукам выпер нос,
Запалі вочы ў ямы,
І брыдкім мохам твар аброс —
Кузьма ўжо не той самы!

Зусім абвяла ў жылах кроў!
Няма ранейшай моцы!
Затое ў жончыных сяброў —
Такі напал эмоцый!

Як стануць з ёю танцаваць
Ды міргаць ласым вокам —
Кузьму ну проста не стрываць:
Ад крыўды вые воўкам.

Не знаю, колькі выць Кузьму.
Адно тут вам скажу я,
Што Насця сніцца ўжо яму
Царэўнай-прыгажуняй.

БЯССОННЕ

Не раз, сабраўшыся на форум,
Вялі дыскусію ўрачы:
Чаму як быццам і не хворым
Не спіцца людзям уначы?

Прычын высоўвалася безліч:
На кожны выпадак — свая.
Але й памылак не пазбеглі
У спрэчках тых, скажу вам я.

Бяру, напрыклад, пад сумненне
Старую формулу адну:
Калі нячыстае сумленне —
Дык не чакай, маўляў, і сну.

Я не магу згадзіцца з гэтым.
Я сто разоў быў сведкам сам,
Як моцна спіцца прайдзісветам
І рознай масці махлярам.

Сёй-той, не ўкраўшы хоць драбніцу,
Не можа крок адзін ступіць,
А ляжа — нават і пшаніцу
Прадаўшы — так не ўсякі спіць!

Сёй-той зрабіўся бюракратам,
І хабар, ведаю, бярэ,

А спіць з такім нялюдскім храпам,
Нібы ўсю ноч сукно дзярэ!

Затое колькі іншых знаю —
Душою чыстых, як крышталь,
Што ад пакутаў знемагаюць.
Сон не ідзе да іх, на жаль.

Не спіцца хлопцу маладому —
Трасе ад здрады чорных воч.
Не спіцца ў вёсцы аграному:
На цвет мароз зваліўся ўноч.

Не спіць начальнік будаўніцтва —
Турботы ўзяў да галавы.
І вынаходніку не спіцца —
Ні на баку, ні дагары.

Паэт — дык той зусім не дрыхне:
За ноч і веек не звядзе,
Пакуль нарэшце сонца ў рыфме
На стол, як хлеб, не пакладзе.

Такім — пашану мы прыносім
І шчыра зычым: дай вам бог —
Гадзін хоць сем, калі не восем —
Штоночы спаць без задніх ног!

А тых, што ўсяк скрыўляюць сёння
Законы нашага жыцця —
Няхай іх мучае бяссонне,
Як «крыксы» мучаюць дзіця!

УРОК СУЧАСНАГА ТАНЦА

Танец не вельмі складанай навукі:
Станьце й таўчыце нагамі памост,
Скурчыўшы — соўгайце перадам рукі,
Быццам бы фігі партнёру пад нос.

Твар пажадана зрабіць абалдзелы —
Цэніцца зараз уменне «балдзець».
Помніце: трэнінг выключна для цела!
Дух ні пры чым тут — хай стоіцца дзесь!

Танец асвоіла ўсё заграніччa:
Лондан і Вена, Н'ю-Йорк і Бамбей...
Чэравам, чэравам больш энергічна!
Сцёгнамі, сцёгнамі больш весялей!

Хай сабе круціць там польку ці вальса
З бабкай Грыпінаю дзед Панцялей.
Таліяй, таліяй болей віхляста!
Бёдрамі, бёдрамі больш весялей!

Што за няёмкасць? Куды гэта варта?
Кіньце прыстойнасць на сметнік скарэй!
Пупікам, пупікам болей азартна!
Копчыкам, копчыкам больш весялей!

Прэч сарамлівасць! І цноту — да д'ябла!
Секс распаляйце ў партнёра смялей!

Персямі, персямі болей заядла!
Чрэсламі, чрэсламі больш весялей!..

Так і таўчыце, віхляйце, «балдзейце» —
Вельмі не блага засвоілі ўрок!..
Заўтра на танец хай прыйдуць і дзеці —
Трэба ж скіроўваць і ў будучынь зрок.

ЗА ШТО СВАРЫЛАСЯ ЖОНКА

На мужа сварылася жонка —
З намёкам на нейкае зло,
Ды так далікатна і тонка,
Што нельга ўшалопіць было.

І з крыўдай нібы гаварыла,
І ў той жа час ласкава так:
«Барыла маё ты, барыла!
Бітон ты мой,
мілы мой гляк!

Што зношу з табою адна я,
Ніхто ж бы не сцерпеў другі,
Цыстэрна мая ты піўная,
Мой буталь ты, мой дарагі!

І сам ужо стаў нездаровы,
І я не цвіту за табой,
Сіфон мой,
графін мой сталовы!
Фужэрчык мой, куфальчык мой!

Куды ж ты,
нібы апантаны,
У прорву нясешся наўскач?
Адумайся, мой аплятанік!
Апомніся, любы гарлач!..»

Вось гэтак яна гаварыла,
На штось намякала ледзь-ледзь.
За што ж яго ўсё-ткі журыла —
Я так і не мог зразумець.

ЧЛЕН ЖУРЫ
Ў КАБІНЕЦЕ Ў ШЭФА

Зайшоў да вас, раней чым бегчы
Дзяліць дыпломы на журы.
Адбіла памяць недарэчы:
Свой густ не ўспомню, хоць памры!
Дык нагадайце, калі ласка,
Каго цаню я і люблю,
А то на сэрцы будзе цяжка,
Калі памылачку зраблю...

ГРАМАФОН

(Паводле Х. Радзеўскага)

Прыгожа грамафон спяваў на дзіва:
За песняй песню падаваў імкліва,
Ды і прамовы гаварыў цудоўна —
Разумна, палымяна, красамоўна.
Аж вушы адтапырыла каструля
І нават накрыўку згубіла дзесь,
Разінуўшыся, слухала красуня
І ахала: «Які ён маладзец!
Натура даравітая якая!
І галасістая, і гаваркая!
А песні ведае са свету з усяго!»
Нарэшце запыталася ў яго:
— Ну, як ты дасягнуў такога ўмення
І мудра гаварыць, і песні пець,
Што проста млею я ад захаплення?
І праскрыпеў ёй грамафон ледзь-ледзь:
— Усё залежыць, чым я славен ёсць,
Ад тых пласцінак, што заводзіць хтось.

КАГО ВІНІЦЬ

(Паводле Х. Радзеўскага)

Паклёпнікаў
Зусім я не віню.
Які ёсць сэнс, браткі,
Вініць свінню,
Што ходзіць
З брудам на лычы
Яна?
Такой, відаць,
Павінна быць
Свіння.
Аднак жа
Не магу я зняць віны
З таго,
Хто верыць
Гэтакай свінні.

І НАРЭШЦЕ

(Паводле А. Босева)

За прамоваю прамова —
Сходку сон няйначай зморыць.
Паўтары гадзіны слова
Балбатун ужо гаворыць.

Як пачулі: «І нарэшце...» —
Уздыхнулі ўсе з палёгкай:
Значыць, сядзе ўжо на месца,
Значыць, фініш недалёка.

Толькі дзе ж канец той, дзе ён?
Не спыняецца аратар.
І глядзім мы ўсе з надзеяй:
Ну, напэўна ж, змоўкне раптам.

Не, зусім не збавіў тэмпу.
Зноўку чуем: «І нарэшце...»
І пагнаў другую тэму —
Хоць яго вы тут зарэжце!

«І нарэшце — аб маралі...»
Паўгадзіны зноў балбоча:
Вучыць, бэсціць, дакарае —
Як вада ліецца з бочкі.

«І нарэшце...» Божа мілы!
Хоць бы глотка ўжо аслабла!

І адкуль бяруцца сілы?
— Годзе! Прэч пайшоў да д'ябла!

«І нарэшце...», ды нарэшце
Сходка болей не стрывала:
Дзе ж цярпення набярэшся? —
Паваліла ў дзверы валам!

7 Зак. 1646

ЧАЛАВЕКАПАДОБНЫЯ ДУМКІ КАЛЯ КЛЕТКІ З МАЛПАМІ

(Паводле М. Ганчава)

Што, мой хлопча —
Смяшыць цябе гэты гібон?
І дарослым забаўна глядзець,
Як цукерку
Ён вымае з абгорткі і кідае вон,
А у зяпу кладзе і з'ядае паперку.

Пэўна, думаеш:
Што ж, дзе карысць-інтарэс,
Ён, вядома, не кеміць, касмач-недарэка.
А па сутнасці з гэтага пачынаўся працэс
Ператварэння малпы ў чалавека.

Ёй нялёгка яшчэ
Сам каштоўны прадмет
Ад абгорткі адрозніць несамавітай.
Ну, а потым жа справу прыйдзецца мець
З абгорткамі болей складанага віду!

Яна з дзікага статку —
За шмат тысяч гадоў —
Пяройдзе ў больш развітае грамадства,
Дзе будзе загортвацца ў безліч слоў
Тое, што павінна адкрытым трымацца.

Ад усіх, што пачнуць навакол крычаць,
Ахаючы і охаючы замнога,

Яна будзе громкія словы хапаць,
Не шукаючы ў іх нічога.

І толькі нарэшце, у нейкі век,
Навучыцца, на зайздрасць няўмекам,
Адрозніваць, дзе словы, а дзе чалавек.
І гэта засведчыць,
Што стала яна чалавекам.

АДНАМУ ЗАЎЗЯТАМУ КРЫТЫКУ

О, мудры, зубы з'еў ты на паэтах!
(І зубы мудрасці сваёй таксама!),
Ва ўсіх прамовах — нават на банкетах —
Не абыходзішся ты без кусання.

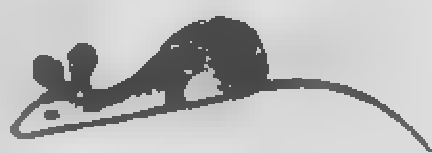
Ва ўсім і скрозь ты выяўляеш існасць
Памылак, вывіхаў, пралікаў густу...
Як не цаніць такую непахіснасць
У спалучэнні з дарам Златауста!

Цаню твой дар і яшчэ больш цаніў бы,
Калі б цябе так прынцыповасць трэсла
І ў дачыненні тых, што носяць німбы
Не чараў творчасці, а чараў крэсла.

Вясёлае люстэрка

паводле народных жартаў

ТРЭБА ДЫК ТРЭБА

Зайшоў у хату поп у госці,
Усе вітаюцца з ім цёпла,
Адзін сямігадовы Косцік
Сядзіць і зіркае спадлоб'я.
Ну, бацьку гэта разгнявіла —
У хаце ж госць надзвычай рэдкі!
— Ідзі скажы айцу Кірылу
«Дзень добры», ёлупень ты гэткі!

Малы сканфузіўся, аднак жа
Саскочыў спрытна з табурэткі,
Падаў руку папу і кажа:
— Дзень добры, ёлупень ты гэткі!

СУПАКОІЎ

— Ты не звяртай увагі, сват,
Што стаў на вуха тугават.
У рэшце рэшт, Сцяпан Круты
Намнога больш глухі, чым ты.
— Што, што?
— Кажу: Сцяпан Круты
Намнога больш глухі, чым ты!
— Крычы мацней!
— Сцяпан Круты,
Кажу, той больш глухі, чым ты!
— Яшчэ мацней! Не ўчуў нічога!
— Кажу: глухі ты! Горш Крутога!

ГАТОВА ПАМАГЧЫ

— Ты дзівішся, суседачка мая,
Чаго так раптам паблажэла я?
Дзве тысячы мне трэба да зарэзу —
І ні да кога ў доўг ніяк не ўлезу!
Тры ночы ўжо з-за гэтага не спала!
— Чаму ж ты мне нічога не сказала?
— А што — хіба ты можаш памагчы?
— Вядома! На цяжкі выпадак гэткі —
Ёсць вельмі моцныя ў мяне таблеткі:
Як вып'еш — дрыхнеш запар тры начы!

БУДУЦЬ «СУПРАЦОЎНІЧАЦЬ»

— Я — ваш калега,
прыняты на службу да вас,
І працаваць буду
з вамі ў адным кабінеце.
— Вельмі прыемна! —
азваўся калега ў адказ.—
Я спадзяюся, шаноўны,
што вы не храпеце?

ДВОЕ РОЎНЫХ

— У Афрыцы спаткаўся я з ільвом,
А стрэльбы не было, брат, пад рукой.
Гляджу: на зэдліку вядро з вадой,
Дык я схапіў і гэнаму ільву
Калі чабэхнуў, брат, на галаву —
Ён так папёр —
адно мільгнуў хвастом!
— А-а-а, вось цяпер усё я зразумеў!
І я ж па Афрыцы блукаў тады,
І мне наўрэўся гэны самы леў.
І я магу засведчыць: сапраўды,
Як я пагладзіў між вушэй ільва —
Дык яшчэ грыва мокрая была!

У ДОКТАРА

— Памажыце, доктар: нешта
З мужам сталася маім.
Захварэў, відаць, нядобра...
— Ну, а што ж такое з ім?

— Ды, бывае, тры гадзіны
Языком, я малачу,
А пасля — гляджу і бачу:
Ён ні слова не пачуў!

— І ўсяго? Тады не страшна.
Не памрэ ваш гаспадар.
Гэта, цётка, не хвароба!
Гэта, цётка, божы дар!

НА ВУЛІЦЫ

— Паверыце, як толькі стрэну вас,
Дык і Рамана ўспомню кожны раз.
— Рамана? Дзіўна мне, чаму Рамана?
Мы не падобны між сабой нічуць!

— О, безумоўна, але ён таксама
Мне сто рублёў яшчэ не змог вярнуць.

ПЕРАСТАРАЎСЯ

З забінтаванай галавой
Ляжыць Пятро ў палаце.
Заходзіць сябра:
— Што з табой?
— Ой, не пытайся, браце!
Віталі шэфа мы гурмой,
І я ў паклон схіліўся,
А мой калега, бегемот,
На галаву мне ўзбіўся.

ПРОСТЫ СПОСАБ

(Размова сябровак)

— Нарэшце ўчора я абстрыгла
Свайго сабачку нагала,
Бо ўжо адрозніваць абрыдла,
Дзе хвост яго, дзе галава.
— Дарма! Дарма! О, бедны пусік!
Пазнаць прасцей, як двойчы два:
Шчыпні за хвост — і калі ўкусіць,
Дык, значыць, гэта галава.

НАПАЛАВІНУ ПЕРАКАНАЛА

— Я так хачу веласіпед купіць!
Штодня даводжу мужу, як карысна
І як прыемна на паветры чыстым
Педалі хоць гадзіну пакруціць.
— І што? Згадзіўся з довадамі ён?
— Не да канца пакуль. Напалавіну:
Учора швейную маю машыну
Ён перанёс з пакоя на балкон...

ЗАСУМНЯВАЎСЯ

— Што з табою? — запыніўся
Сябра Саўка ля Міколы.—
У нядзелю ажаніўся,
А ўжо сёння невясёлы?

— Знаеш, стаў я сумнявацца,
Што не будзе мая Люба
Гаспадыняй гэткай хвацкай,
Як здавалася да шлюбу.

Мне аж блага ўчора стала —
Ледзьве-ледзь хапіла нерваў,
Як яна яйцо ўскрывала
Адкрывалкай для кансерваў...

ЗА ГЭТА НЕ ПЕРАЖЫВАЙ

Жонка, зваленая грыпам у пасцель,
Просіць мужа: — Абяцай, што як памру...
Мужу слухаць просьбу гэткую няўсцерп:
— Перастань! Во для цябе таблетку тру!
Заўтра ўжо ты будзеш чуцца здаравей...
Але ўпарта паўтарае жонка зноў:
— Пакляніся: калі я пайду навек...
— Дарагая, кінь! Не трэба марных слоў!
— Не, ты выслухай наказ апошні мой:
Хай жанчына, што заменіць тут мяне,
Не адзене маёй транты ні адной,—
А ні плашч, ні паліто не апране!..
— Го! Па гэтым не баліць хай галава:
За цябе яна таўсцей разы у два!

МУДРАЯ ПРАПАНОВА

Бяруць развод Рыгор з Аленай,
Ды падзяліць дзяцей праблема:
Бо трое ў іх было народзін,
А двое ўзяць ніхто не згодзен.
Нарэшце, ўспляснуўшы рукамі,
Алена кажа да Рыгора:
— Давай тады мы пачакаем,
Пакуль не стане іх чацвёра!

НЕ ВЫТРЫМАЛА

— Слухай, гэта праўда? Чуў я дзесьці —
Жонка к матцы ад цябе ўцякла?
— Так, няўсцерп ужо ёй стала есці,
Што сама варыла і пякла.

СТРЫМАЎСЯ

— Прачнуўся я сягоння ўночы,
Пачуўшы побач нейкі шум.
Гляджу, брат, вытрашчыўшы вочы:
Аж нехта лезе ў мой касцюм!

З усіх кішэнь трасе рублёўкі,
Апаражняе кашалёк.
Схапіў з крука я дубальтоўку
І... не націснуў на курок.

— Чаму? Няўжо ты, кум, наўмысна
Не сплажыў злодзея свінцом?
— Стрымаўся, брат...
Калі б націснуў —
Я быў бы сёння ўдаўцом!

НЕПАПРАЎНЫ ХАРАКТАР

З карабля, што пацярпеў крушэнне,
На бязлюдную якуюсь выспу
Чалавек,
зняможаны дашчэнту,
Цяжка дыхаючы, ледзьве выпаўз.
Жонка, выбраўшыся з хваляў мора
На крыху раней,
затармасіла:
— Дзе цябе нячыстая насіла?
Карабель утоп яшчэ заўчора!

СУЧАСНЫ ТЭМП

Да дырэктара заскочыў
Хлопец-зух на перапынку:
— Я прашу вас вельмі: дайце
Дзён пятнаццаць адпачынку!
Справа ў тым, што я жанюся
І мая нявеста хоча —
Каб запомніць гэта свята —
Дзесяць дзён правесці ў Сочы.
— Ну, дык дзесяць! А навошта
Будуць пяць яшчэ глуміцца?
— Як навошта? Пяць мне трэба,
Каб знайсці, на кім жаніцца!

СУЦЕШЫЛА

Суседка суседцы нядолю кляне:
— Нутром усім чую і плачу:
Ён толькі таму ажаніўся на мне,
Што маю машыну і дачу.

— Дык ты супакойся і лёс не кляні,
Што ўзяў ён цябе дзеля выгад:
Прынамсі, не гэтакі ўжо ён дурны,
Як можна падумаць на выгляд.

ТЫТУЛ

Пытае ў бацькі сын васьмігадовы:
— Што значыць выраз: тытул ганаровы?
— Ну, гэта вось, напрыклад, калі маці
Гаворыць мне: «Ты ж галава у хаце!»

АДЧАГО ДЗЕЦІ ЗДАРОВЫЯ

Жанчына хваліцца сваёй знаёмай:
— А я, калі ўсчынаю сварку з мужам —
З педагагічных меркаванняў
тут жа
Дзяцей за дзверы выпраўляю з дому.
— О, вашы дзеці добры выгляд маюць —
Відаць, што часта на дварэ гуляюць.

ХАВАЙМАСЯ, ТАТА!

Убачыў аднойчы ў кіно Ігарок,
Як фарбамі твары малююць індзейцы,
І ў бацькі спытаўся (цікаўныя дзеці!):
— Навошта яны сябе мажуць знарок?
А бацька ў адказ: — Гэта значыць, яны —
Да бітвы рыхтуюцца, сын, да вайны.
Назаўтра ж уранку, падняўшыся шустра,
Малышык да бацькі ўляцеў у пакой:
— Хаваймася! Мама стаіць перад люстрам —
Рыхтуецца йсці на кагосьці вайной!

НА ЎРОКУ ПРЫРОДАЗНАЎСТВА

— Дзеці, вось вам і дзіва ў прыродзе.
Птушаняткі маленькія самі
Разбіваюць шкарлупкі насамі
І выходзяць на свет. Цуд, дый годзе!

— Не! — крутнуў галавою Алесік.—
Што выходзяць — тут дзіва малое.
Большым цудам здаецца мне тое,
Як яны пад шкарлупку залезлі?!

ЗГОДНА І ЛЫЖАЧКАЙ

Мама — у гасцях з маленькай Лізачкай.
За сталом гаворыць ёй з дакорам:
— Торт у мёдзе трэба есці лыжачкай,
Пальчыкамі есці — стыд і сорам!

Аблізала пальцы паслухмяначка
І сказала — ганьбу каб адвесці:
— Пакладзі яшчэ кавалак, мамачка,
Я ўжо буду лыжачкаю есці.

ЗУСІМ ДРУГАЯ СПРАВА

Стрэўшы сына каля аўтамата,
Што цукеркі прадае за дробязь,
Абурыўся і ўзлаваўся тата:
— Марнатраўцы толькі гэтак робяць!
Колькі гаварыць мне, недаверак,
Што псуюцца зубы ад цукерак?
І сказаў сынок у апраўданне:
— Тата, гэты аўтамат-разява
За фальшывы грывеннік прадаў мне...
— А-а, тады зусім другая справа!

ПЫТАННЕ Ў АДКАЗ

Бацька ушчувае вучня-сына:
— Знаеш, адчаго ссівеў я так?
Што сваруся на цябе няспынна
За ляноту за тваю, лайдак!

Сын унурыўся, зірнуў спадлоб'я
І спытаў, не ўзняўшы галавы:
— Калі гэта праз мяне — дык добра:
Адчаго тады мой дзед сівы?

САМ ВЕДАЕ

Хлапец вядзе за горадам машыну:
Адной рукой трымаецца за руль,
Другою цісне да сябе дзяўчыну.
А тут — дарожны кантралёр-патруль!
Дагнаў на матацыкле, параўняўся:
— У дзве рукі, у дзве рукі, юнак!
— Што лепш у дзве — я сам пераканаўся,
Ды не магу ж я руль пакінуць так!

У ЗУБНОГА ЎРАЧА

— Трэба вырваць зуб ваш кутні,—
Пацыенту ўрач сказаў.
Затрымцеў, збялеў пакутнік,
Ледзьве з крэсла ён не ўпаў.
Доктар, бачачы такое,
Спірту чарачку нясе.
Лыкнуў той для супакою —
Усё роўна страх трасе.
Доктар зноў яму адмераў,
Потым трэцюю падаў.
— Ну, я думаю, цяпер вы
Пасмялелі? — запытаў.
— Ящчэ як! — усклікнуў хворы
І сярдзіта бровы звёў:
— Хай цяпер мне хто-каторы
Дакранецца да зубоў!

«СЯСТРА»

Дзяўчына ў бальніцы
Нікога не знала
І ў белым халаце
Жанчыну спаткала.

— Прабачце, учора
Прывезлі ў гарачцы
Дразда Мікалая —
Ці можна пабачыць?

Зірнула жанчына:
— А хто вы такая,
Што просіце стрэчы?
— Сястра Мікалая!

Руку працягнула
Жанчына ў халаце:
— То будзем знаёмы:
А я — яго маці!

ТАПЕЛЕЦ І РЫБАК

Рыбак тапельца ўратаваў з вады.
— О, дайце я вам пацалую рукі!
Я ваш даўжнік давеку, назаўжды!
І дзеці будуць помніць вас, і ўнукі...
— Ну, добра, добра,— адмахнуўся той,—
Пустое ўсё гэта і недарэчы.
Скажы мне лепш: як быў ты пад вадой —
Ці хоць якая рыба ёсць у рэчцы?

«НАВУКОВАЯ» СПРЭЧКА

У застоллі, пры поўнай пасудзе,
Двое тэму для спрэчкі знайшлі:
— Нізашто не паверу, каб людзі
Ды ад малпаў касматых пайшлі!

— Ну, а мне, калі рэзаць папраўдзе,
Важна тое, што я — чалавек!
А што, кажуць, быў малпаю прадзед —
То не клопат маёй галаве!

— Можа, вам і ўсё роўна, прабачце,
І абраза душу не грызе.
Але як было вашай прабабцы
Жыць з гарылам або шымпанзэ?!

БУДЗЬ СПАКОЙНЫ!

Спытаўся Янка ў Саўкі асцярожна:
— Скажы, табе сакрэт даверыць можна?
— Ну, дарагі! Мне крыўдна, што пытаеш:
Як быццам першы дзень мяне ты знаеш!
— Дык вось, адкрыюся табе начыста:
Мне вельмі грошы трэба — рублёў трыста.
— О, будзь спакойны з-за свайго сакрэту.
Лічы, што ты і не казаў мне гэта!

НА САБАЧЫМ РЫНКУ

Нейкі пан пытае ў мужыка:
— Колькі хочаш ты за шчанюка?
— Трыста злотых — толькі і ўсяго.
— У-у, цана бязбожна завялікая!
Да таго ж — ён левым вокам лыпае!
Ён з заганай? Што гэта ў яго?
— То ж ён знак мне робіць, проша пана,
Каб не прадаваў я гэтак танна.

ВЫГАДА ПАЛІГЛОТА

Каля нары мышынай кошка
Уселася ў чаканні ўдачы.
Папільнавала гэтак трошку
Дый забрахала па-сабачы.
А мыш падумала, пачуўшы:
«Дзе ёсць сабака — кот ні блізка!»
І з норкі выскачыла тут жа.
І дачакала ўдачы кіска!
Пахрубастала з асалодай
І пір закончыла высновай:
«Як добра ўсё-такі валодаць
Хаця б адной замежнай мовай!»

ДЗВЕ ВАРОНЫ

Глядзелі з дрэва дзве вароны
На рэактыўны самалёт.
— Ты бачыш? Вецер не дагоніць!
Вось гэта птушка! Ну і лёт!
— А што ты дзівішся, суседка?
За ёй вунь дым на паўнябёс!
Ты паляціш яшчэ не гэтак,
Калі табе падпаляць хвост!

У СУДЗЕ

— Скажыце, суд павінен гэта знаць:
Ці ўсе ўжо выкарысталі вы сродкі,
Каб мужа вашага — а ён жа муж усё-ткі! —
У шчырасці сваёй пераканаць?
— Усе дачыста, што ў кватэры мела:
Больш ні адной няма талеркі цэлай!

НІЧОГА СТРАШНАГА

— Мой муж ужо на новым месцы,
І знаеш, што за службу мае?
Шэсць дзён на тыдні — у ад'ездзе
І толькі дзень са мной бывае.
— О, я памерла б ад нудоты —
Сядзець і чахнуць, як банкрутка.
— Нічога страшнага! Ну, што ты!
Адзін жа дзень мінае хутка!

ДЫМ — НЕ БЯДА

— Дык значыць, вы развод рашылі ўзяць
Па той прычыне, што цярпець не можаце,
Як жонка ў ложку курыць, лёгшы спаць?
З-за дыму да такой дайшло варожасці?
— О, добры суд, не ў тым яе віна.
Я дым сцярпеў бы! Што ад дыму станецца?
Ды замест попельніцы кожны раз яна
Маім няшчасным вухам карыстаецца!

ТРЫУМФ ДЗЕДА

Саўка род свой узносіць узяўся:
— Храбрасць — гэта наш знак радавы.
Дзед, напрыклад, аднойчы забраўся
У вагон, дзе сядзелі ільвы!
Нехта выгукнуў здзіўлена: — Ух!
Уяўляю, які быў трыумф,
Як ён вылез! Як дух яго вырас!
— А хіба я сказаў, што ён вылез?

ЗМЕСТ

Родны бераг

Рэха вандровак

Гилевич Нил Семенович

В ДОБРОМ СОГЛАСИИ

Лирика. Юмор. Сатира

Минск, издательство «Мастацкая літаратура»

На белорусском языке

Рэдактар І. І. Калеснік. Мастак М. М. Шостак. Мастацкія рэдактары А. І. Труханава, А. М. Малышава. Тэхнічны рэдактар М. Ц. Папкова. Карэктары Л. М. Вайцяшэня, Л. Т. Калюжная.

ІБ № 354

Здадзена ў набор 26.10.78. Падп. да друку 14.03.79. АТ 01078. Фармат 75×90¹/₃₂. Папера машыннамелаваная. Гарнітура звычайная новая. Друк высокі. Ум. друк. арк. 5,62. Ул.-выд. арк. 3,91. Тыраж 7000 экз. Зак. 1646. Цана 65 к.

Выдавецтва «Мастацкая літаратура» Дзяржаўнага камітэта БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. 220600, Мінск, Паркавая магістраль, 11. Паліграфічны камбінат імя Я. Коласа Дзяржаўнага камітэта БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. 220005, Мінск, Чырвоная, 23.

Гілевіч Н.

Г 47 У добрай згодзе: Лірыка, гумар, сатыра.— Мн., Маст. літ., 1979.— 144 с., іл.

У новай кнізе вядомага паэта Ніла Гілевіча аб'яднаны творы лірычныя, гумарыстычныя і сатырычныя. Памяць вайны, шматграннае, духоўна напружанае жыццё сучасніка, дружба народаў-братоў — асноўныя тэмы двух першых раздзелаў. У трэцім і чацвёртым раздзелах гучаць інтанацыі з'едліва-іранічныя і дабрадушна-вясёлыя, разлічаныя на аматараў вострага і дасціпнага слова.

Г $\frac{70403-061}{М 302(05)-79}$ 41-79 Бел 2